

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

A
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:35
FINANSDEPARTEMENTET

SAMORGANISATION
AV
RIKSDAGSBIBLIOTEKET
OCH DEN
CENTRALA STATSFÖRVALTNINGEN
I BOK- OCH BIBLIOTEKSAVSEENDE

UTREDNING MED FÖRSLAG

AV

VILHELM GÖDEL

S T O C K H O L M

1 9 2 3

Statens offentliga utredningar 1923

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag angående magistraternas befriande i visst avseende från ansvar för kronopubbörden m. m. Norstedt. 57 s. **Fi.**
2. Förslag till lag om födsdrivares behandling m. fl. författningar. Del 5 av fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkanden. Palmquist. xj, 423 s. **S.**
3. Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. Norstedt. 41 s. **Jo.**
4. Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse samt till bestämmelser om folkskoleärendenas överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen m. m. Palmquist. vj, 304 s. **E.**
5. Skolkommissionens betänkande. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. Norstedt. 236 s. **E.**
6. Utredning angående vissa spörsmål rörande städernas domstolsväsen. Av N. Herlitz. Norstedt. 164 s. **Ju.**
7. Statens ställning till järnvägarna i olika främmande länder. Av A. Lilienberg. Tullberg. 411 s. **K.**
8. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. Av H. Tingsten. Tullberg. iv, 339 s. **Ju.**
9. Förslag till strafflag, allmänna delen, samt förslag till lag angående villkorlig frigivning jämte motiv. Marcus. xij, 534 s. **Ju.**
10. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratin, dess förutsättningar, former och funktioner. Av A. Brusewitz. Tullberg. 381 s. **Ju.**
11. Utredning rörande ombyggnad av Strömsholms kanal samt utsträckning av kanalen från Smedjebacken till Ludvika. Meddelande från Kungl. Kanalkommissionen. Nr 5. Hæggström. 133 s. 2 kart. **K.**
12. Betänkande och förslag angående det ecklesiastika arrendeväsendet. Beckman. xij, 239 s. **E.**
13. Vägkommissionens betänkanden. 4. Förslag till lag om enskilda vägar m. m. Marcus. 147 s. **K.**
14. Betänkande med förslag till avtal rörande Stockholms bangårdsfråga. Beckman. 46 s. 10 kart. **K.**
- 15-17. Försvarsrevisionens betänkande. 3. Betänkande och förslag rörande revision av Sveriges försvarsväsende. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. vj, 661 s. Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda yttranden. (2), 741 s. Del 3. Bilagor. (2), 90, 33, 28, 19, 53, 85, 4, 30, 2, 48, 30, 36, 6 s. Beckman. **Fö.**
18. Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 4 med förslag till lag om landsting m. m. Beckman. 235 s. **S.**
19. Betänkande angående decisiv folkomröstning, avgivet av folkomröstningskommittén. Tullberg. 40 s. **Ju.**
20. Folkomröstningskommitténs utredningar angående referendum i främmande länder. 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Tullberg. 71 s. **Ju.**
21. Betänkande angående ordnandet av Stockholms förortsbanefråga. Blom. 12 s. 11 kart. **K.**
22. Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statsjänster. 3. Kvinnas behörighet att innehåva prästerlig och annan kyrklig tjänst. Marcus. 51 s. **Ju.**
23. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning m. m. Norstedt. 56 s. **Ju.**
24. Kungl. Elektrofieringskommitténs meddelanden. 6. Utredning angående lämpliga distributionssystem för landsbygdselektrofiering. Beckman. viij, 192 s. **Jo.**
25. Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan från Ströms södra sockengräns till Storuman. Tullberg. 30 s. 2 kart. **Jo.**
26. 1921 års pensionskommittés betänkande. 2. Betänkande angående avveckling av den stärbhus efter präst tillförsäkrade förmånen av tjänst- och nådar samt beredande i sammanhang därmed av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa. Tullberg. 100 s. **E.**
27. Underdånigt betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. Beckman. 85 s. **Ju.**
28. Underdånigt betänkande med förslag till förordning angående tillverkning av brännvin m. m. Blom. 67 s. **Fi.**
- 29-30. Den industriella demokratiens problem. 1. Betänkande jämte förslag till lag om driftsnämnder. 240 s. 2. Den industriella demokratin i utlandet. 267 s. Tullberg. **S.**
31. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet. Av Erik Linder. Tullberg. iv, 435 s. **Fi.**
32. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 19. Sveriges bryggeriindustri. Av A. Lilienberg. Tullberg. iv, 40 s. **Fi.**
33. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 20. Garverindustriens produktionsförhållanden. Av William Smith. Marcus. iv, 175 s. **Fi.**
34. Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. Av Nilsson-Ehle. Marcus. 16 s. **Fi.**
35. Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den centrala statsförvaltningen i bok- och bibliotekssavseende. Av V. Gödel. Marcus. 54 s. **Fi.**

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1923 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1923:35

FINANSDEPARTEMENTET

SAMORGANISATION

AV

RIKSDAGSBIBLIOTEKET

OCH DEN

CENTRALA STATSFÖRVALTNINGEN

I BOK- OCH BIBLIOTEKSAVSEENDE

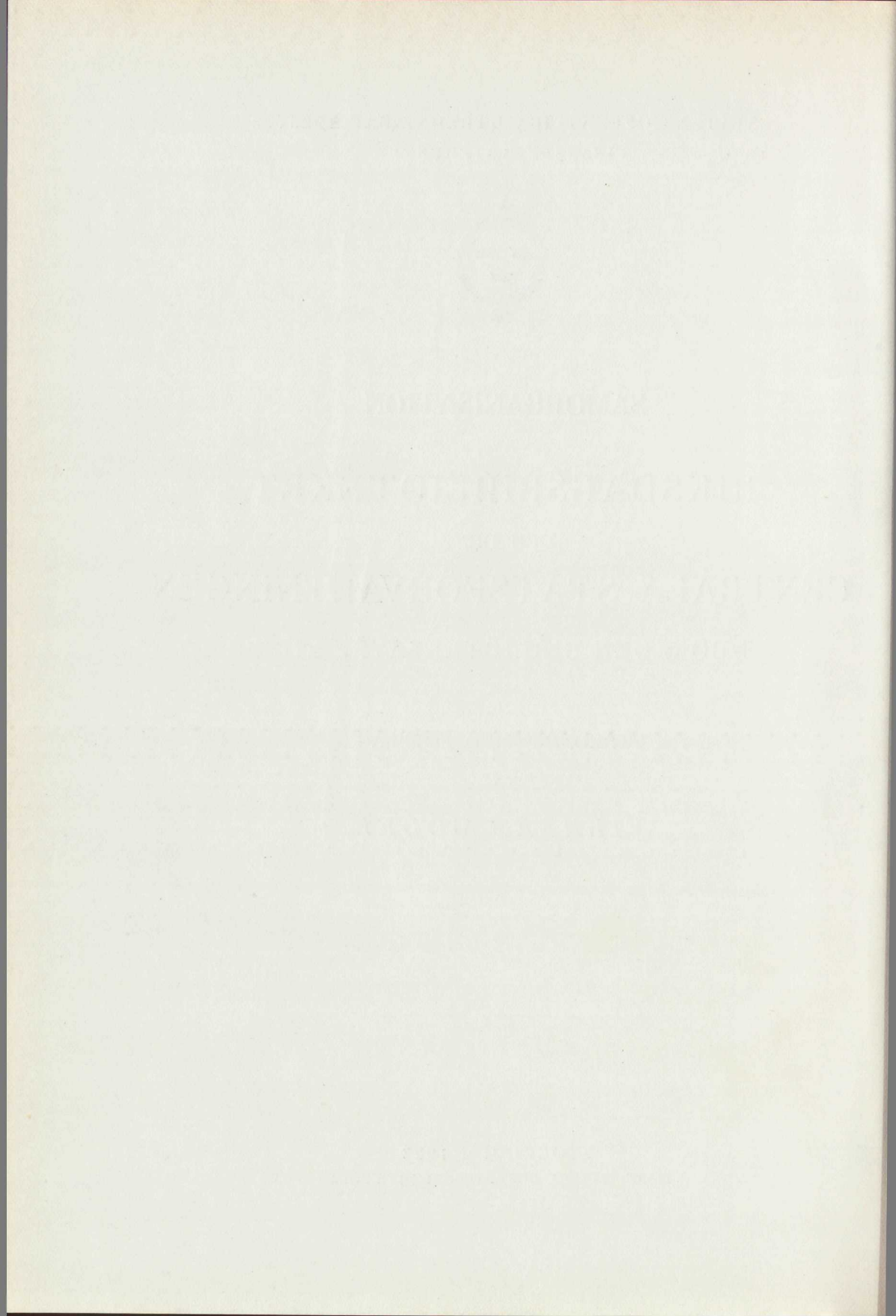
UTREDNING MED FÖRSLAG

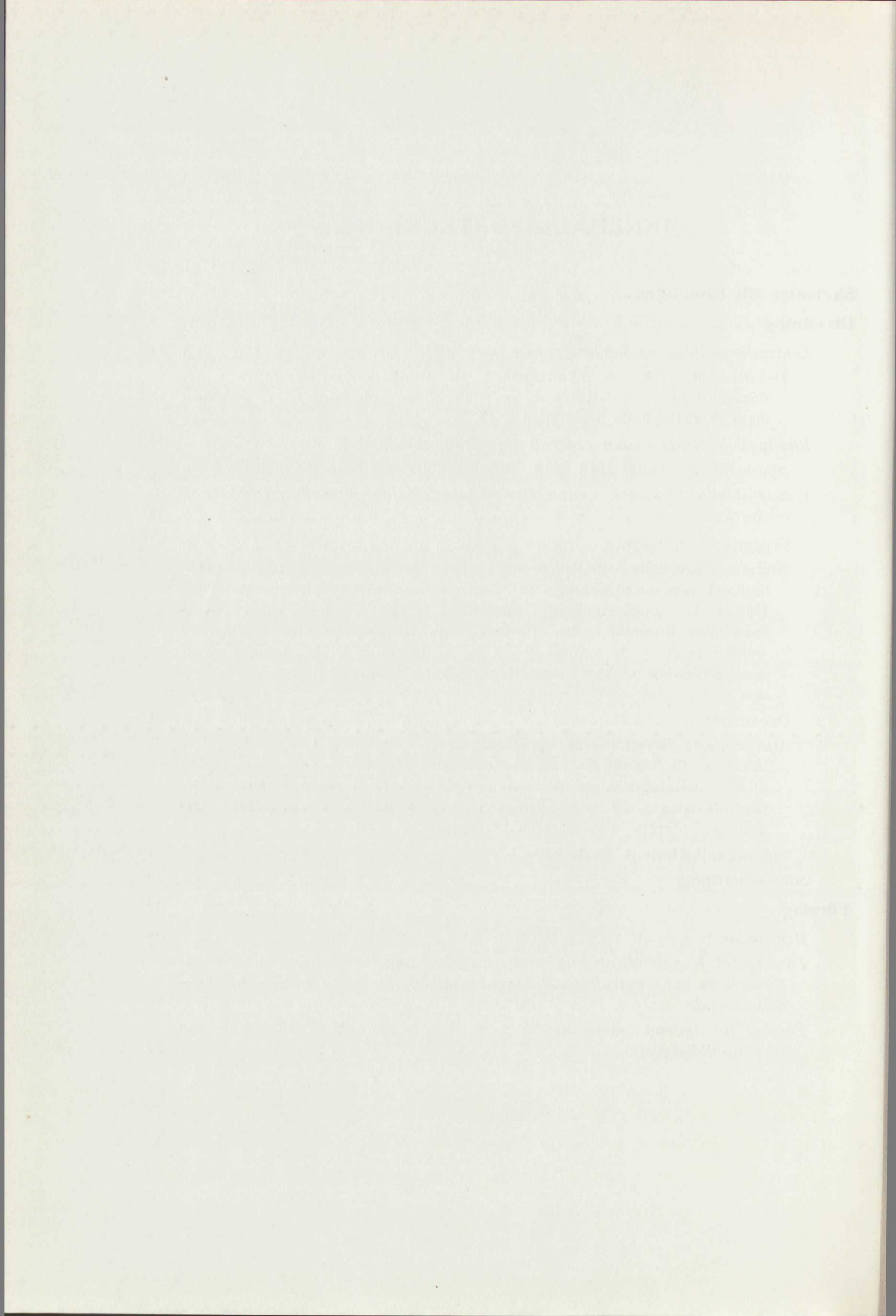
AV

VILHELM GÖDEL

STOCKHOLM 1923

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

TILL KONUNGEN.

I skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 15 april 1921 anmälde styrelsen för riksdagsbiblioteket, att under den tid, som förflutit efter statsmakternas beslut vid 1918 års lagtima riksdag rörande utvidgning av riksdagens

bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek, det nya biblioteket såsom sådant organiserats och trätt i funktion. Det hade därmed öppnats för förvaltningen och jämväl av densamma börjat att flitigt tagas i bruk. Men om också därmed biblioteket börjat fungera såsom centralt förvaltningsbibliotek, återstode likväl viktiga frågor att på administrativ väg lösa, varigenom bibliotekets ställning till den centrala förvaltningen och dess bokväsen kunde närmare ordnas. De mest trängande bland dessa frågor vore de, som berördes i den av sakkunniga i Betänkande med förslag om utvidgning av riksdagens bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek av den 8 november 1913 gjorda hemställan om förordnande rörande förvaltningens bokförråd och därvid särskilt den för förvaltningens räkning på skilda vägar inkommande och införskaffade litteraturen. Med anledning härav anhölle biblioteksstyrelsen, det Eders Kungl. Maj:t tacktes taga under prövning såväl de i sakkunnigas berörda hemställan gjorda förslag som även andra därmed sammanhängande frågor rörande riksdagsbibliotekets ställning till den centrala förvaltningen; och ville styrelsen såsom sin mening uttala, att en lösning av ifrågavarande spörsmål bäst torde kunna åvägabringas genom en samverkan mellan representanter för förvaltningen och riksdagsbiblioteket.

I nådigt beslut den 9 december samma år tacktes Eders Kungl. Maj:t bemyndiga undertecknad ej mindre att under samråd med vederbörande verkschefer, för statsdepartementens vidkommande expeditionschefer, undersöka, i vilken omfattning den centrala förvaltningens boksamlingar borde i enlighet med de av nämnda sakkunniga angivna grunder införlivas med riksdagsbiblioteket, än även utreda andra spörsmål, vilka ägde samband med riksdagsbibliotekets organiserande såsom centralt förvaltningsbibliotek och vore ägnade att för framtiden åstadkomma sådan samverkan mellan riksdagsbiblioteket och förvaltningens centrala myndigheter i fråga om förvärfv av litteratur, bokvård och katalogisering m. m., att därigenom vunnes ett ur såväl ekonomisk som biblioteksteknisk synpunkt tillfredsställande resultat;

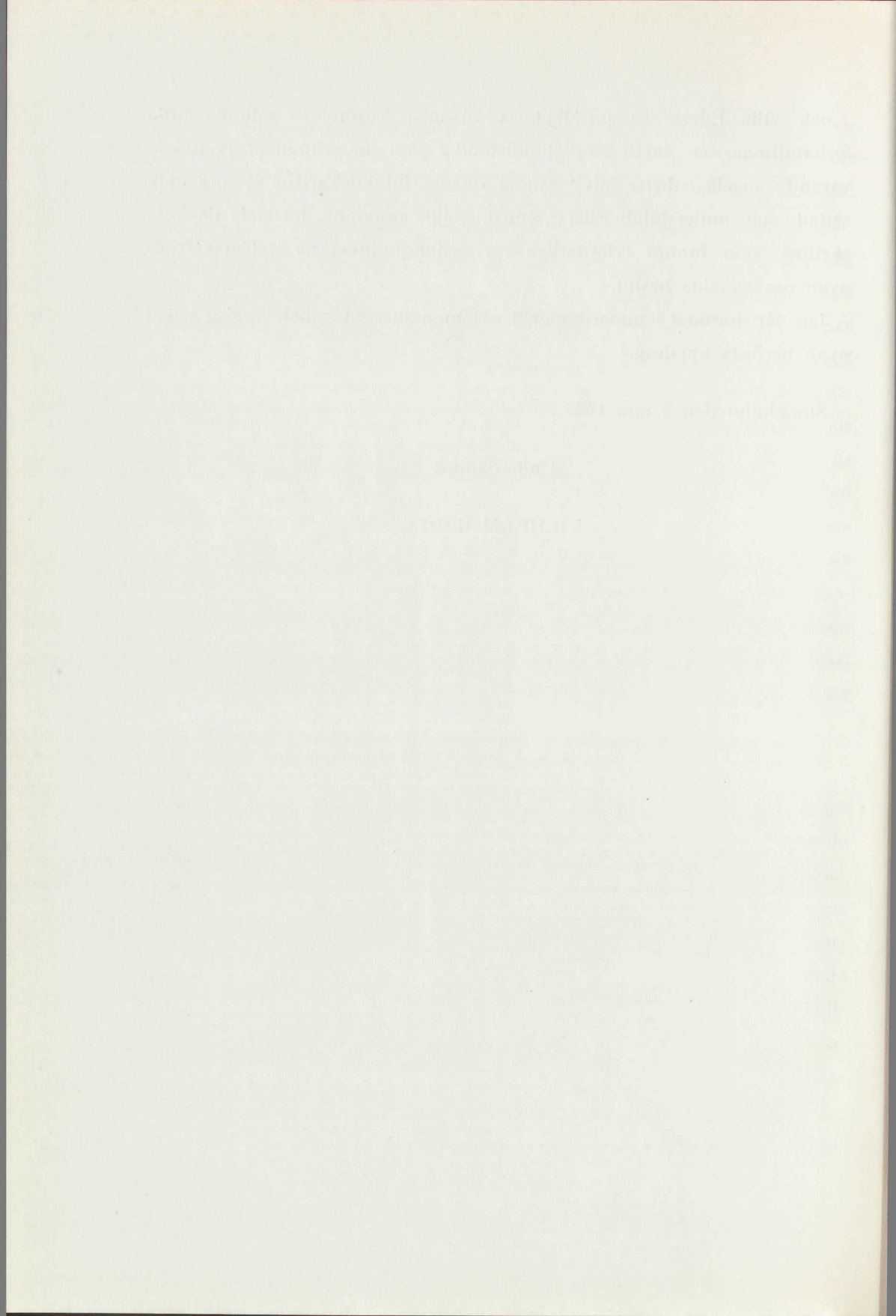
och ville Eders Kungl. Maj:t, sedan med ledning av sålunda förda förhandlingar en såvitt möjligt fullständig plan för ordnandet av ifrågasvarande angelägenheter blivit genom riksdagsbibliotekariens försorg upprättad och underställd Eders Kungl. Maj:ts prövning, meddela de föreskrifter, som funnes erforderliga för genomförandet av statsmakternas ovan omförmälda beslut.

Jag får härmed i underdånighet avlämna utredning och förslag enligt ovan berörda uppdrag.

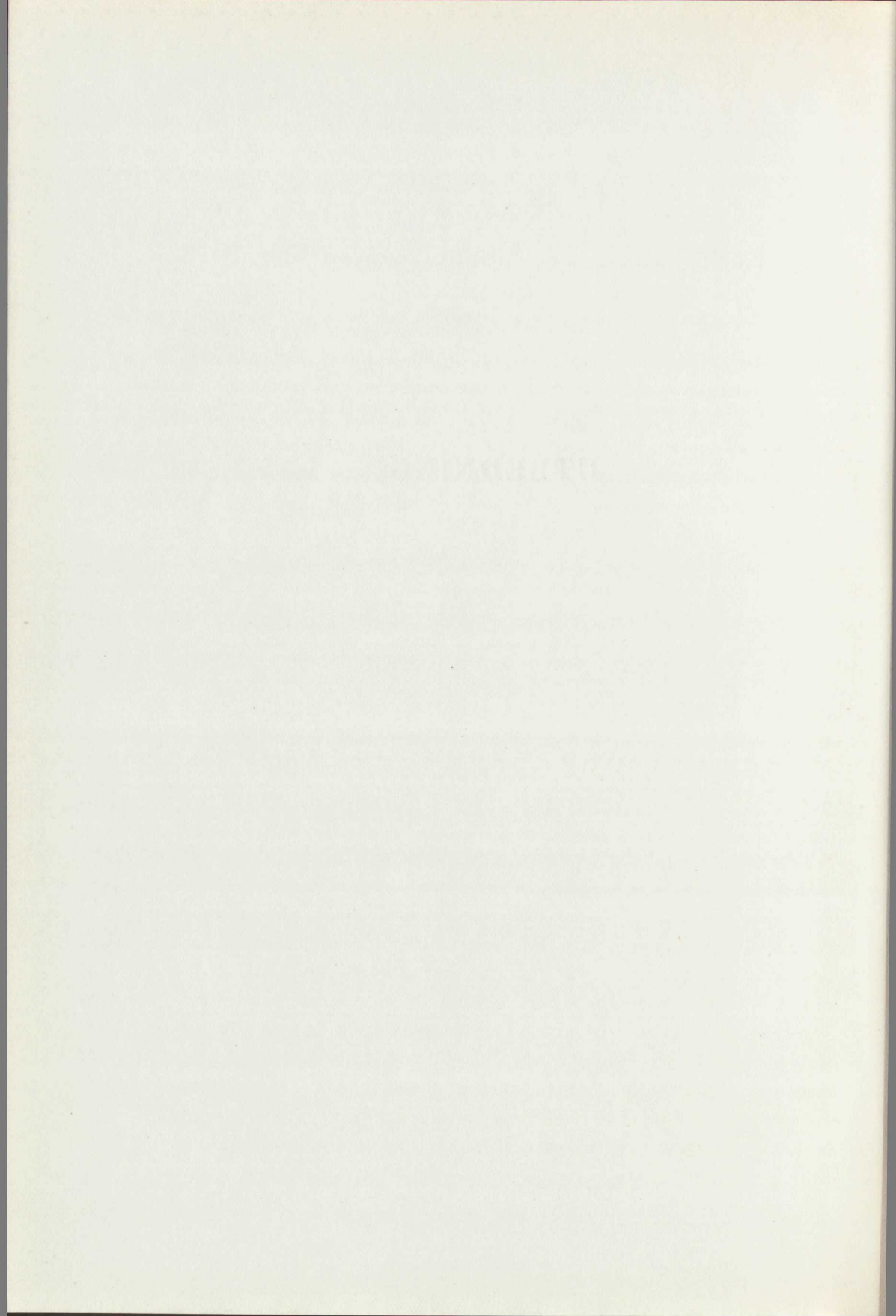
Stockholm den 8 maj 1923.

Underdånigst

VILHELM GÖDEL.

UTREDNING

Centralförvaltningens biblioteksväsen före 1918.

I betänkande med förslag om utvidgning av riksdagens bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek, avgivet den 8 november 1913 av därtill förordnade sakkunniga, lämnas en ingående redogörelse för bokanskaffningen och bokvården vid den centrala förvaltningen jämte statistiska uppgifter om boksamlingarnas omfattning och årligen dragande kostnader.

Enär de förhållanden, för vilka där redogöres, i huvudsak överensstämma med de för dagen ännu rådande, skall jag tillåta mig att som inledning lämna ett kort referat av de viktigaste punkterna i nämnda redogörelse.

Vid en överblick av den centrala administrationens verk och institutioner skulle man med hänsyn till ställning och arbetsuppgift, heter det, kunna skilja mellan de verk, som äro av mera administrativ läggning, och vilka man i vanlig mening torde förstå med den centrala förvaltningen, samt sådana, som på grund av sitt utrednings- och undersökningsarbete hava mera djupgående och i vissa fall helt speciella uppgifter att fylla. Till de förra torde man få räkna Kungl. Maj:ts kansli med vissa undantag samt flertalet av de centrala verken; till de senare exempelvis de juridiska myndigheterna, såsom högsta domstolen, regeringsrätten och lagrådet, justitiedepartementets lagavdelning, nedre justitierevisionen och lagberedningen samt för övrigt sådana centrala verk som medicinalstyrelsen, socialstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegium, statistiska centralbyrån, Sveriges geologiska undersökning, kommerskollegium, patent- och registreringsverket m. fl.

Departement, verk och myndigheter.

Det är självsagt, att de litterära fordringarna och sättet för deras tillgodoseende ställt sig i viss mån olika inom de båda här nämnda grupperna. Inom den sistnämnda, där behovet varit konstant och mera omfattande, ha vid flere av de nämnda verken rätt ansevärda boksamlingar bildats. Så är förhållandet med högsta domstolen, justitiedepartementets lagavdelning, lagberedningen, statistiska centralbyrån samt patent- och regi-

streringsverket. Utom hand- och uppslagsböcker, författningssamlingar, riksdagstryck, officiell statistik och kommittébetänkanden möter man här det som för arbetet inom respektive verk befunnits vara nödvändigast av facklitteratur. Flerstädes har också intresse ägnats boksamlingen både med avseende på förkovran och yttre omvårdnad. För inköp har årligt anslag utverkats, bytesförbindelser med andra likställda institutioner inlett, och man har berett eller sökt bereda boksamlingen särskild lokal och särskild vårdare för att såmedelst få bokförrådet systematiskt ordnat och katalogiserat. Därför ha också i några fall skapats bibliotek, som väl få anses motsvara de allmänna fordringar, som på dem kunna ställas. Men att boksamlingarna eljest trots nödig omvårdnad långt ifrån fylla behovet är något, som knappast kan förvåna. Därtill fordras i första hand inrättande inom varje verk av bibliotek av vida större betydelse än de nu befintliga och därnäst den biblioteksmässiga anordning, som främst tar sig uttryck i en kontinuerlig och därmed ansvarsskyldig ledning, när det gäller såväl anskaffningen som själva boksamlingens vård och tillhandahållande. Det blir således utanför det egna biblioteket, som hjälplitteraturen mången gång, kanske oftast, vid undersökningar och utredningar måste uppsökas.

Än mindre tillfredsställande kan man givetvis vänta sig förhållandena, när det gäller de speciellt administrativa verken. Vad man till dagligt bruk här är i behov av, såsom författningssamlingar, riksdagstryck, uppslagsböcker, kalendrar o. dyl., har man sökt ordna och ställa upp på de skilda avdelningarna eller byråerna. Med dessa handbibliotek har på några ställen kunnat sammanföras diverse annan litteratur, såsom gamla boksamlingar hos några av de äldre verken eller sådant, som av en eller annan anledning vid skilda tillfällen inköpts eller på annat sätt kommit institutionen till godo. Detta har dock endast kunnat ske, där erforderligt utrymme funnits eller kunnat beredas. Verkens trångboddhet har i allmänhet lagt hinder i vägen härför, och särskilt har detta varit förhållandet inom Kungl. Maj:ts kansli.

Till de olika departementen ha emellertid årligen ej obetydliga samlingar av litteratur influtit. Största delen har kommit som gåva: officiellt tryck från institutioner och ämbetsverk, skyldighetsexemplar eller gåva från samfund och enskilda, som för visst litterärt ändamål åtnjutit statsunderstöd, litteratur från utlandet, från statsinstitutioner och enskilda, från beskickningar och konsulat. En del har överlämnats från kom-

mittéer och utredningskommissioner efter avslutande av deras arbeten, och annat har förvärfvats genom köp på grund av tillfälliga eller speciella behov, vid särskilda frågors behandling eller inom departementen företagna utredningar.

Vad har det blivit av denna litteratur? Det har gått här såsom överallt, där böcker komma in, för vilka man ej har aktuellt intresse, för vilka det ej gives erforderligt utrymme, ej heller tid och arbetskraft för nödig omvårdnad. Man har sett sig nödsakad att på ett eller annat sätt rangera ut dem. I vissa delar har överlåtelse skett till offentliga bibliotek eller statens verk och inrättningar, hos vilka den eller den litteraturen ansetts vara av intresse. Men den övervägande massan har förblivit inom departementen, där den, när utrymme i arbetsrummen ej längre funnits att tillgå, ställts undan i korridorer och vindslokaler, för så vitt den icke någon gång befunnits lämplig att avyttras. Det skall medgivas, att man på senare tid även har sökt göra ett och annat för en bättre ordning, men de lokala förhållandena liksom den ständiga växlingen av vårdare hava gjort, att föga därmed vunnits. Där det litterära behovet inom ett departement gått utöver det befintliga handbiblioteket, har man i allmänhet fått söka sig fram genom lån utifrån.

Särskild uppmärksamhet förtjänar bokväsendet inom kungl. kommittéer och med dem likställda utredningskommissioner. Anskaffningen här sker genom lån från offentliga bibliotek, genom köp och genom hänvändelse till utlandets regerings- och förvaltningsmyndigheter, i sistnämnda fall vanligen förmedlad genom utrikesdepartementet.

*Kungl.
kommittéer
m. m.*

Det är såsom man förstår, en ingalunda obetydlig litteratur, det här är fråga om, och den är av så mycket större värde, som den just är en facklitteratur i bästa mening och därtill i många fall av ganska svåråtkomlig art. Det finns emellertid ingenting bestämt, huru med denna litteratur skall förfaras, när en kommitté avslutat sitt arbete och upplöses. Man har därför inom kommittéerna handlat efter eget gottfinnande och följaktligen på mångahanda sätt.

Det naturligaste synes ju vara, att den insamlade litteraturen överlämnades till det departement, under vilket ifrågavarande kommitté ansetts sortera. Så har också onekligen i många fall skett, men långt ifrån i alla. Understundom har man nämligen beslutat om överlåtelse till något visst verk, som man ansett ha intresse av gåvan, eller något offentligt

bibliotek, varvid riksdagens en och annan gång ihågkommits. Understundom har man icke fattat något beslut alls, och det har därför mången gång vid en frågas slutliga behandling inom riksdagen inträffat, att den i kommittébetänkandet åberopade litteraturen ej kunnat tillhandahållas vederbörande utskott utan att ånyo inköpas eller på diplomatisk väg för andra gången anskaffas. Liknande erfarenhet har man fått göra inom förvaltningen vid förnyad utredning av samma fråga eller utredningar av enahanda art. Man har åter måst besvara utrikesdepartementet i samma angelägenhet och detta åter i sin tur främmande myndigheter, beskickningarna och konsulaten. Givetvis har man haft sina ögon fästade på detta mindre tillfredsställande förhållande, och försök ha även gjorts till en bättre sakernas ordning.

I skrivelse den 24 november 1911 till riksbibliotekarien framlade ministern för utrikes ärendena en plan härutinnan, varöver den förre anmodades avgiva yttrande. I skrivelsen anfördes bland annat följande.

»Om man undantager det utbytestryck, däri utrikesdepartementet endast fungerar som mellanhand, utgöras de tryckalster, som till departementet från utlandet inkomma, dels av sådana som på begäran av riksdagsutskott, kungl. kommittéer m. fl. införskaffas, dels av sådana som beskickningar och konsulat av eget initiativ insända. De förra överlämnas naturligtvis direkt till dem som begärt dem, och de senare fördelas till de verk och myndigheter, som anses äga största intresse av desamma. Att det sedan kanske ofta möter svårighet för den av en viss fråga intresserade att vinna upplysning, var det tryck, som angår denna fråga, befinner sig, lär icke kunna förnekas; och man har även inom departementet haft under övervägande, vilka åtgärder borde vidtagas för att på ett praktiskt sätt för framtiden bevara det rikhaltiga material av tryckalster, som från utlandet inkommer. — — — Det kan ifrågasättas, huruvida icke en god lösning av frågan skulle vara, om alla sådana tryckalster, varom här är fråga, kunde samlas hos en enda institution för att där ordnas och hållas vederbörande tillgängliga. Dit skulle då kunna överlämnas alla tryckalster rörande främmande länders lagstiftning och förvaltning m. m., som av beskickningar och konsulat på eget initiativ insändas, antingen direkt från utrikesdepartementet eller ock — efter begagnandet — från det departement eller annan myndighet, dit desamma först lämnats, och dit skulle även alla handlingar av samma art, som rekvireras för diverse ämbetsverk, för riksdagens utskott och för kom-

mittéer m. fl., efter avslutande av det arbete, för vilket desamma avsetts, kunna överlämnas. — — — Då allra största delen av de tryckalster, varom här är fråga, äro avsedda för ändamål, som stå närmast i samband med riksdagens verksamhet och således måste anses äga särskilt intresse för riksdagens ledamöter, och då ett stort flertal av dessa handlingar anskaffas för att tillhandahållas riksdagens utskott eller av Kungl. Maj:t på riksdagens föranstaltande tillsatta kommittéer, synes det böra tagas under överbägande, huruvida det icke skulle vara lämpligast, att riksdagens bibliotek bleve den institution, varom jag här ovan talat, hos vilken dylika handlingar kunde samlas och hållas för vederbörande tillgängliga.»

Förslaget vann i huvudsak riksbibliotekariens anslutning. Tanken på att de tryckalster, varom här var fråga, borde samlas hos en enda institution för att där ordnas och hållas vederbörande tillhanda, fann han särdeles välbetänkt. Det syntes honom också, som om giltiga skäl voro anförda för, att riksdagens bibliotek vore den institution, som här företrädesvis borde komma ifråga. Emellertid ansåg han sig böra framhålla, att det icke torde vara tillräckligt, att först *efter begagnandet* i vederbörande ämbetsverk, kommittéer m. m. för deras räkning införskaffade handlingar avlämnades till biblioteket. Kontroll över att de verkligen komme detta tillhanda, skulle i sådant fall ej kunna utövas. Han ville därför för sin del hemställa, att de inkomna tryckalstren måtte från utrikesdepartementet omedelbart överlämnas till vederbörande bibliotek för att införas i dess kataloger samt därefter tillställas den, för vars räkning de blivit anskaffade.

Även av riksdagens bibliotekarie, till vilken ärendet remitterades, uttalades den mening, att riksdagens bibliotek otvivelaktigt skulle vara en lämplig förvaringsplats för ifrågavarande litteratur. För biblioteket skulle uppenbarligen en värdefull accession beredas genom densamma, då den väsentligen tillhörde sådana ämnesgrupper, som enligt bibliotekets uppgift borde där representeras. En särskild fördel skulle det ock vara, att biblioteket bleve i tillfälle att vid slutbehandlingen i riksdagen av de frågor, för vilkas utredning denna litteratur införskaffats, tillhandahålla densamma åt vederbörande utskott och ledamöter av riksdagen. Det inträffade nämligen icke sällan, att den litteratur, som funnes åberopad i kommittébetänkanden, efterfrågades just i riksdagens bibliotek. Emellertid förutsattes, att förslaget avsåge ett överlämnande till riksdagens bibliotek

av ifrågavarande tryckalster med full ägande- och dispositionsrätt. De skulle då komma att inordnas i bibliotekets samlingar och upptagas i dess katalog liksom ock i den årligen utkommande accessionskatalogen för Sveriges offentliga bibliotek.

Den 26 januari 1912 fann Kungl. Maj:t gott att i ärendet föreskriva följande:

att då utländska tryckalster på begäran av någon kommitté eller med offentligt uppdrag försedd person från Kungl. Maj:ts beskickningar eller konsulat till utrikesdepartementet insänts, skall samtidigt med tryckalstrens översändande till den eller dem, på vars begäran de anskaffats, sådana uppgifter, som för deras kännetecknande och särskiljande från andra tryckalster erfordras, ävensom meddelande, varthän de överlämnats, genom utrikesdepartementets försorg tillställas riksdagens bibliotek ävensom den statsinstitution som kan anses äga största intresset av desamma;

att ifrågavarande tryckalster sedermera skola av den kommitté eller person, som mottagit dem, efter begagnandet ofördröjligen till riksdagens bibliotek överlämnas, för så vitt de ej för arbetets utförande behövt tagas i anspråk på sådant sätt, att de blivit för biblioteksändamål ej lämpade, eller finnas behövlige för stadigvarande bruk inom någon statsinstitution; om vilken föreskrift vederbörande samtidigt med tryckalstrens överlämnande av utrikesdepartementet skola underrättas;

att tryckalster, som av beskickningar och konsulat utan någon därom gjord anmaning till utrikesdepartementet insändas, omedelbart skola till riksdagens bibliotek överlämnas, där ej särskilda omständigheter annat föranleda, såsom att de måste anses behövlige för stadigvarande bruk inom viss statsinstitution;

att här ovan angivna bestämmelser icke skola hava avseende å det utbytestryck mellan inhemska och utländska institutioner, därvid utrikesdepartementet endast fungerar såsom mellanhand.

*Boksam-
lingarnas
omfatt-
ning
m. m.*

Vad slutligen beträffar de införskaffade uppgifterna om boksamlingarnas omfattning och årliga förvaltningskostnad meddelas i betänkandet, att de skilda boksamlingarna uppgingo till ej mindre än vid pass 270 000 volymer, varvid dock ej inräknats sådan litteratur som riksdagstryck, svensk författningssamling och svensk officiell statistik ej heller befintliga förråd av kommittébetänkanden och statsunderstött tryck liksom ej heller i allmänhet kartor. Angående kostnaderna för inköp, bindning, ordnande och

vård hade dessa för den undersökta femårsperioden 1907—1911 belupit sig till en årlig utgiftssumma av i medeltal 80 000 kronor.

Så tedde sig i huvudsak ställningen beträffande centralförvaltningens biblioteksväsen för de sakkunniga år 1913. Deras utredning ådagalade — för att referera i sammanfattad form — att centralförvaltningens bok- och biblioteksväsen befann sig i ett tillstånd, som krävde ett helt och genomgående ordnande. Den bästa utvägen härvidlag syntes vara, att, under nödig hänsyn till goda handbibliotek vid departement och ämbetsverk, de strödda boksamlingarna såvitt möjligt sammanfördes till ett helt, ett centralbibliotek. För undvikande av de betydande kostnader, som vore förbundna med skapande av ett särskilt centralt förvaltningsbibliotek, borde funktionerna för ett sådant kunna uppdragas åt en redan befintlig biblioteksinstitution. Därtill ansågs av många skäl riksdagens bibliotek vara den lämpligaste. Några olägenheter av att låta ett och samma bibliotek betjäna såväl riksdagen som den centrala administrationen torde icke komma att visa sig, men fördelarna av att få den litteratur, som krävdes för båda, samlad till ett helt, vore påtagliga.

Sammanfattning.

Riksdagens bibliotek borde i egenskap av centralt förvaltningsbibliotek — d. v. s. såväl riksdagens som administrationens — äg. att övertaga till Kungl. Maj:ts kansli och de centrala ämbetsverken på skilda vägar inkommande litteraturalster, likaså för kungl. kommittéer och utredningskommissioner m. m. anskaffad litteratur, i den mån den icke komme att inordnas i respektive handbibliotek, varjämte bestämmelser borde utfärdas om överlåtelse till biblioteket av behövliga exemplar av allt officiellt och statsunderstött tryck.

På grund av sin nya funktion borde biblioteket i vissa avseenden omorganiseras. Det borde ställas som en självständig institution på riksgäldsverkets stat. I spetsen för dess förvaltning borde sättas en styrelse, bestående av en representant för förvaltningen och en för vardera av riksdagens kamrar. Bibliotekets lokalbehov borde tillgodoses, dess bokanslag höjas och dess tjänstepersonal förökas, allt enligt framlagd och motiverad plan.

Under åberopande av den framlagda utredningen föreslago sakkunniga i sin hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes
dels förordna, att till riksdagsbiblioteket måtte överlätas:

Sakkunnigas av 1913 gjorda hemställan.

1) de i Kungl. Maj:ts kansli och hos de centrala ämbetsverken befintliga boksamlingar, i den mån desamma icke anses böra därstädes förvaras och ordnas såsom handbibliotek för respektive departements eller verks behov;

2) det exemplar av svenskt tryck, som enligt § 4 mom. 2 i tryckfrihetsförordningen avlämnas till chefen för kungl. justitiedepartementet och hans ombud, sedan granskningen av detsamma fullbordats, och den litteratur, som anses böra ingå i justitiedepartementets handbibliotek, undantagits;

3) den litteratur, som på statens bekostnad eller genom myndighets försorg anskaffas för kungl. kommittéer, utredningskommissioner och enskilda, som arbeta enligt offentligt uppdrag, sedan vederbörande avslutat sitt arbete;

4) behövliga exemplar av allt officiellt och statsunderstött tryck att omedelbart efter dess utgivande biblioteket tillhandahållas av vederbörande verk och myndigheter;

5) övriga till Kungl. Maj:ts kansli och centrala ämbetsverk inkommande litteraturalster, som icke anses böra förenas med därstädes befintliga handbibliotek;

dels hos riksdagen göra framställning om antagande av vissa betänkandet bifogade förslag m. m.

Riksdagsbiblioteket såsom centralt förvaltningsbibliotek.

Sakkunnigas förslag berörde, såsom vi sett, dels sådana frågor, som av Kungl. Maj:t kunde på administrativ väg ordnas, dels sådana, om vilka framställning till riksdagen måste göras. I den proposition, som på grundvalen av sakkunnigas betänkande sedermera gjordes hos 1918 års riksdag (prop. 314), framlades sålunda förslag endast beträffande riksdagsbibliotekets omorganisation, sammanfattad i nya stadgar för detsamma, ävensom stat för den utvidgade institutionen och plan för dess lokala om-
 daning m. m. De frågor, som enbart på administrativ väg läto sig behandlas, hade självfallet Kungl. Maj:t ingen anledning att framlägga för riksdagen. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet berör föredragande departementschefen denna sida av de sakkunnigas framställning på följande sätt:

*Stats-
makter-
nas beslut
1918.*

»Beträffande frågan i vilken omfattning en överflyttning till det blivande centralbiblioteket av de hos ämbetsverk och myndigheter nu förvarade boksamlingarna bör äga rum, anser jag i likhet med de sakkunniga det näppeligen vara möjligt att för närvarande göra ett bestämt uttalande. Därom torde, när ett förvaltningsbibliotek kommit till stånd, vederbörande verk eller institution själv i samråd med centralbibliotekets myndigheter bäst kunna fatta ett avgörande. En prövning av ifrågavarande spørsmål ävensom övriga i de sakkunnigas betänkande eller myndigheternas utlåtande berörda frågor av beskaffenhet att kunna på administrativ väg avgöras bör alltså lämpligen anstå.»

Riksdagen beslöt i enlighet med den av Kungl. Maj:t gjorda framställningen. Från och med september 1918 har riksdagsbiblioteket varit officiellt upplåtet för förvaltningen och därmed börjat fungera såsom centralt förvaltningsbibliotek.

*Riksdags-
biblioteket
i sin nya
funktion.*

Vad har sedan under tiden från nämnda beslut åtgjorts för att sätta biblioteket in i dess nya funktion?

Vid denna frågas besvarande vill jag förutskicka den anmärkningen, att det icke var någon nyhet för biblioteket att såsom lånesökande mottaga förvaltningens män. De ha allt ifrån bibliotekets tillblivelse, kan man väl säga, vetat att utnyttja bibliotekets bokförråd, och de ha med åren blivit allt flitigare och flitigare besökare. Detta har visserligen skett vid sidan av reglementet. Men förhållandet har tolererats, allt under det att man i flerfaldiga och understundom rätt pikanta debatter i riksdagen tvistat om, huruvida rätten till tillträde till biblioteket borde lämnas förvaltningen helt öppet och i laga ordning. Dock, usus skapar lag, och omsider kom det officiella medgivandet.

Det gällde nu att i både yttre och inre avseende sätta biblioteket i stånd att på möjligast tillfredsställande sätt fylla sin nya uppgift.

Sedan den nya biblioteksstyrelsen trätt i verksamhet, delvis redan flere månader dessförinnan, grep man sig an med bibliotekets lokala omdaning. Nya och rymliga förvaringsrum för bokbeståndet skapades av magasinslokalerna under andra kammarens plenisal. Det är modernt inredda bokmagasin i trenne över varandra liggande etager, förbundna med varandra utom genom trappor även medelst bokhiss och dessutom ställda i omedelbar förbindelse med bibliotekets övriga lokaler. De gamla bokmagasinen inreddes till läsesalar och arbetsrum, varvid även skapades ett speciellt förvaringsrum för tidskriftsbeståndet, som därmed kunde upplåtas och göras bekvämt tillgängligt för forskaren. Trots de svårigheter, som i viss mån varit förknippade med dessa ombyggnadsförhållanden, då det ju i flere avseenden gällt att av utrymmen och lägenheter, som ursprungligen varit avsedda för helt andra ändamål, söka få till stånd en i görligaste mån tillfredsställande och mot moderna krav svarande bibliotekslokal, torde man kunna säga, att resultatet, sådant det nu föreligger, är ganska gott. Läsesalarna synas väl fylla behovet. Sammanlagt bokutrymme finns för vid pass 200 000 volymer och möjlighet till bokmagasinens utvidgning gives också utan att behöva inkräkta på riksdagens verkliga rumsförhållanden, vilket för övrigt, jag önskar betona det, ej heller skett vid bibliotekets hela lokala omdaning.

Biblioteket organiserades vid sin utvidgning som ett självständigt verk och har sedermera under hela året, således även mellan riksdagarna, hållits öppet och tillgängligt i likhet med övriga statsinstitutioner.

Efter och även under tiden för bibliotekets ombyggnad hade man att sörja för det ganska mödosamma arbetet med boksamlingarnas omflyttning samt därav följande eftergranskning och revidering. Referensbiblioteken i läsesalarna måste omskapas så att ej blott upplagsverk utan även det aktuella litteraturmaterialet kunde i möjligaste utsträckning ständigt stå till forskningens förfogande. Det har sedermera gällt att inom bokbeståndet hjälpa upp efterblivna avdelningar och fylla svårare, befintliga luckor.

Bokanslaget för biblioteket höjdes vid dess omdaning, men tyvärr har detsamma visat sig allt för knappt, ett förhållande, vartill de höga bok- och bindingsprisen, som under de senaste åren varit rådande, i viss mån bidragit. Att få anslaget höjt framstår mer och mer som en nödvändighet, men biblioteksledningen har med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget icke velat komma med äskande härutinnan. Emellertid har genom riksdagens välvillighet ett extra anslag för bindning under några år stått till förfogande och därigenom ha tvänne viktiga extra serier kunnat skapas, en av officiell statistik och en av kommittébetänkanden, förutom dem som redan finnas. Dessutom må meddelas, att bibliotekets bytesförbindelser med utländska bibliotek och övriga institutioner väsentligt utvidgats, ävensom att biblioteket, sedan det trätt i närmare kontakt med förvaltningen och offentligheten, fått i vidare utsträckning än förut mottaga tryck från stats- och kommunala myndigheter liksom även gåvor från enskilda.

Till kännedom utåt om bibliotekets samlingar har bland annat från trycket utgivits en fortsättning av bibliotekets katalog, tillägg nr 3, omfattande bibliotekets tillväxt under tiden juli 1912—augusti 1918, d. v. s. intill tidpunkten för bibliotekets utvidgning och omorganisation. Detta tillägg utkom i oktober 1919.

Det är självsagt, att under de första åren av den utvidgade institutionens tillvaro mycken tid och kraft tagits i anspråk för ett flertal administrativa frågor rörande organisation, personal- och löneförhållanden m. m. Jämsides härmed hava alla löpande ärenden och angelägenheter måst handläggas, händelser och företeelser inom bok- och biblioteksvärlden följas och studeras samt först och sist det dagliga arbetet inom biblioteket skötas. Härtill har sedan kommit besvarandet av remisser i skilda ärenden ävensom fullgörandet av en del speciella uppdrag. Bland dessa senare må nämnas, att överbibliotekarien genom riksdagens myndig-

heter varit och är förordnad såsom kontrollant över arbetet med de genom riksdagens försorg utgivna stora registerverken över riksdagens och kyrkomötets handlingar, att han inom finansdepartementet deltagit i handläggning av frågan om serieindelning av statens offentliga publikationer och sedermera biträtt statens tryckerisakkunnig med utarbetande av systematisk förteckning över statens offentliga utredningar ävensom till Kungl. Maj:t inkommit med utredning och förslag rörande såväl förteckning över kommittébetänkanden som en fullständig årsbibliografi över det offentliga trycket, åtgärder, som alla intimt beröra hela förvaltningens bok- och biblioteksväsen.

Riksdagsbibliotekets och centralförvaltningens samorganisation i bok- och biblioteksavseende.

Frågans aktualisering.

I och med att det väsentligaste av arbetet med riksdagsbibliotekets utvidgning och omdaning var slutfört, kunde man ta upp den viktiga och krävande frågan om bibliotekets ställning till administrationen och om ordnandet av samarbetet mellan biblioteket såsom den centrala bokhärden å ena sidan och förvaltningens många handbibliotek å den andra.

Under hänvisning till sakkunnigas förslag av 1913 och departementschefens ovan anförda yttrande till statsrådsprotokollet med anledning av propositionen av 1918 gjorde biblioteksstyrelsen, såsom redan omförmäls, den 15 april 1921 hos Kungl. Maj:t hemställan därom, att under prövning måtte tagas såväl sakkunnigas förslag som även därmed sammanhängande frågor rörande riksdagsbibliotekets ställning till den centrala förvaltningen. Denna hemställan föranledde den 9 december samma år nådigt bemyndigande för överbibliotekarien att verkställa utredning samt att på grundvalen av densamma framlägga plan till det helas ordnande.

*Styrelsens
hem-
ställan till
Kungl.
Maj:t.*

*Nådigt
bemyndi-
gande för
över-
biblioteka-
rien om
utredning.*

Sedan jag erhållit detta bemyndigande, var min första åtgärd att söka sätta mig in i förhållandena såsom de för närvarande gestalta sig beträffande centralförvaltningens biblioteksväsen. Jag har för detta ändamål personligen besökt departement och ämbetsverk, med egna ögon granskat det hela och på samma gång inhämtat uppgifter om vidtagna arbeten och gjorda kostnader.

*Central-
förvalt-
ningens
biblioteks-
väsen efter
1918.*

Jag har därvid kommit till den övertygelsen, att i stort sett näppeligen någon förändring skett sedan 1913, och att den skildring, som jag ovan refererat från de sakkunnigas utlåtande från denna tid, väsentligen ännu gäller. Det skall visserligen medgivas, att man på ett och annat håll ägnat sina boksamlingar bättre omvårdnad, än då var fallet, och att sär-

skilt de nya departement och ämbetsverk, som börjat skapa sig ett handbibliotek, sökt göra detta efter rationellare metoder, än som tillförene brukats. Men å andra sidan har mångenstädes, särskilt under de senare åren, en tydlig försämring inträtt. Från äldre tider förda förteckningar över inköp eller på annan väg gjorda förvärv hava icke blivit fortsatta. Den omvårdnad, som man på flere håll med anledning av inspektionen år 1913 och sakkunnigas utlåtande då fick ögonen öppnade för, och det ordnings- och katalogiseringsarbete, som med anledning därav sattes i gång, fick ganska snart stanna av; man kan t. o. m. konstatera, att man i några fall på grund av trångboddhet måst taga den för boksamlingen upplåtna och inredda lokalen i bruk för annat ändamål samt flytta undan böckerna till korridorer och vindsrum. Det är självsagt, att därmed det på boksamlingen nedlagda arbetet och kostnaderna för ordning och katalogisering blivit så gott som gagnlösa.

Jag anför dessa fakta och förhållanden för att på samma gång betona nödvändigheten av en annan ordning, icke för att klandra, ty jag inser alltför väl, att en ämbetsman varken har tid eller lust att vid sidan av sin dagliga och ansträngande gärning ägna sig åt boksamlingens mödosamma vård, och att den, vanligen unge tjänsteman, som här och där vid verken jämte andra sysselsättningar också får på sin lott att ta hand om boksamlingen, oftast ej ens hinner att sätta sig in i sina åligganden som bibliotekarie, förrän han förordnas till annan verksamhet. Det betraktas näppeligen ej heller såsom någon särskild merit inom den vanliga ämbetskarriären att »gå och plocka med böckerna».

*Boksam-
lingarnas
omfatt-
ning
m. m.*

I sammanhang härmed vill jag erinra därom, hurusom sakkunniga av år 1913 i sitt betänkande framlagt en fullständig tablå med statistiska uppgifter över centralförvaltningens boksamlingar med hänsyn såväl till deras omfattning som årliga kostnad. Att en liknande tablå rörande förhållandena för dagen borde bifogas även denna utredning, har emellertid icke synts nödigt. Under min inspektion av boksamlingarna och med ledning av de uppgifter jag därvid insamlat, har jag trott mig finna, att en dylik statistisk redogörelse, vars utarbetande skulle kräva mycken tid och även förorsaka respektive ämbetsverk ej så litet besvär, ej komme att giva något väsentligt utöver de av sakkunniga år 1913 härutinnan framlagda resultat.

Ser man så på den litteratur, som i ganska rika förråd strömmar in till departementen, såsom skyldighetsexemplar eller såsom gåvor och byten, så finner man, att densamma icke blivit omhändertagen och nyttiggjord på sätt, som kunnat vara möjligt och önskvärt.

*Vården
av in-
kom-
mande
litteratur.*

I visst avseende har utrikesdepartementet härutinnan sökt göra ett undantag, varom jag nedan får tillfälle att yttra mig. Men i övrigt har den ifrågavarande litteraturen vanligen lagts till departementens samlingar, eller har den delvis överlåtits till det eller det verket, för vilket respektive tryckalster ansetts vara av intresse. Någon större urskiljning härvidlag har givetvis icke kunnat iakttagas, några förteckningar över vad som inkommit ha icke upprättats, ej ens några meddelanden lämnats till förvaltningen i övrigt om de gjorda förvärven. Och dock har det här rört sig om en i många avseenden betydelsefull och för övrigt i allmänna bokmarknaden mycket svåråtkomlig litteratur.

I ett fall, ehuru det ligger något vid sidan av här berörda förhållanden, har emellertid åtgärd till en bättre ordning vidtagits, varvid dock må påpekas, att initiativet härvidlag utgått från ett utanför centralförvaltningen liggande håll. Detta fall rör det av sakkunniga 1913 behandlade spörsmålet om att bättre, än då skedde, för det allmänna tillgodogöra det exemplar av svenskt tryck, som enligt § 4 mom. 2 tryckfrihetsförordningen avlämnas till chefen för kungl. justitiedepartementet och hans ombud i och för granskning, det s. k. fjärde exemplaret av tryckeriernas lagstadgade leveranser.

*Chefens
för
justitie-
departe-
mentet
exemplar
av svenskt
tryck.*

Därmed hade i allmänhet så förfarits, att för justitiedepartementets räkning undantagits den juridiska litteraturen samt annat tryck, som ansetts böra ingå i departementets boksamling. Övrig litteratur hade överlåtits till vissa offentliga bibliotek eller lämnats utan avseende. Några bestämmelser om förfarandet härutinnan funnos icke.

Sakkunniga framhöllo såsom tydligt och självklart, att om ett bibliotek inrättades, särskilt avsett för och avpassat efter förvaltningens behov, detta bibliotek stode närmast till att biträda departementet vid omhändertagande av nämnda tryckalster och att i första rummet få gagn av den litteratur, som icke införlivades med departementets samlingar. Saken syntes därför lämpligen kunna ordnas så, att, sedan granskningsplikten fullgjorts, och det tryck, som borde behållas i departementet, där undantagits, återstoden överlämnades till riksdagsbiblioteket. Där skulle urskiljas vad som vore

lämpligt att förena med dess samlingar, det övriga fördelas och överlåtas till andra offentliga bibliotek och samlingar på sätt i vederbörlig ordning bleve bestämt.

Bland sådana offentliga bibliotek framhöll de sakkunniga särskilt Göteborgs stadsbibliotek, vilket, såsom bibliotek för Göteborgs högskola och andra högre undervisningsanstalter, hade en ställning i viss mån motsvarande universitetsbibliotekens, men icke ägde någon som helst motsvarighet till de förmåner, som de stora biblioteken åtnjota genom statsanslag och friexemplar av utkommande svenskt tryck.

Denna anbefallning togs till intäkt för stadsbiblioteket av dess styrelse, som i skrivelse den 8 april 1921 till chefen för justitiedepartementet hemställde, att departementschefen ville taga i övervägande, huruvida det till justitiedepartementet avlämnade årstrycket skulle kunna ställas till stadsbibliotekets förfogande.

Styrelsen för riksdagsbiblioteket, som under hand hördes i ärendet, ansåg sig icke böra avstyrka den gjorda framställningen, då det med hänsyn såväl till ordning som nytta utan tvivel finge anses bäst, att det ifrågavarande trycket finge, väsentligen orubbat, gå direkt från departementet till det bibliotek, som huvudsakligen borde komma i åtnjutande av detsamma, även om riksdagsbiblioteket genom en sådan anordning skulle berövas möjligheten av en framtida kostnadsfri tillgång till behövlig svensk litteratur, men framhöll på samma gång vikten av, att vid ett bifall till stadsbibliotekets anhållan undantag gjordes för förvaltningens räkning av all juridisk och statsvetenskaplig litteratur.

Den 3 därpå följande juni fann departementschefen gott förordna, att med vissa undantag och villkor, som stadgades eller framdeles kunde varda stadgade, det tryck, som från och med den 1 juli 1921 jämlikt § 4 mom. 2 tryckfrihetsförordningen avlämnades till chefen för justitiedepartementet eller hans ombud, tills vidare skulle efter utgången av den för åtals anställande stadgade tid översändas till Göteborgs stadsbibliotek för att med dess boksamling införlivas.

Det främsta och väsentligaste bland de stadgade undantagen var bestämmelsen om, att för justitiedepartementets eller lagberedningens bibliotek skulle undantagas all juridisk och statsvetenskaplig litteratur, så ock annan litteratur, som chefen för justitiedepartementet funne med någotdera av dessa bibliotek böra införlivas.

Såsom ovan meddelats hade utrikesdepartementet redan 1912 för sin del — även härvidlag på initiativ utifrån — sökt bringa reda och ordning i det inkommande trycket och därvid särskilt den litteratur, som genom departementets försorg införskaffades för kommittéer och sakkunniga. *Kommit- téers m. m. litteratur.*

Man utfärdade, såsom vi sett, vissa föreskrifter, men man ansåg sig därvid icke kunna tillmötesgå det från bibliotekshåll framburna önskemålet om litteraturens överlämnande i första hand till en biblioteksinstitution, i detta fall förslagsvis riksdagsbiblioteket, för att där i vanlig ordning behandlas och därpå genom bibliotekets försorg vederbörande tillhandahållas. Det bestämdes i stället, att de tryckalster, som på begäran av kommitté eller sakkunnig införskaffats, skulle från departementet direkt överlämnas till vederbörande kommitté eller sakkunnig, som sedan efter tryckalstrens utnyttjande hade att överlåta dem till riksdagsbiblioteket eller viss statsinstitution. Samtidigt med tryckets utlämnande från departementet skulle meddelande härom tillställas riksdagsbiblioteket ävensom den statsinstitution, som kunde anses äga största intresset av detsamma. Övriga tryckalster, som utan vidare inkommo till departementet från beskickningar och konsulat, skulle överlämnas till riksdagsbiblioteket, för såvitt de ej ansåges behövliga för stadigvarande bruk inom viss statsinstitution.

Till en början inkommo meddelanden om departementets distributioner ganska flitigt, så småningom började de att stanna av för att sedan efter något år alldeles upphöra. Några kommittéer och sakkunniga hava visserligen efter fullbordat arbete överlåtit det från departementet erhållna trycket, andra däremot hava icke låtit höra av sig, och de alternativa bestämmelserna lämna biblioteket föga möjlighet att härutinnan ingripa. I viss mån gäller detta också ovanberörda, till departementet inkomna övriga tryckalster.

Den nu omhandlade förordningen berörde, såsom vi sett, endast en sida av bokvården hos kommittéer och sakkunniga. Huru det skulle förfaras med all den litteratur, som de själva på andra vägar anskaffa, hade utrikesdepartementet givetvis ingen befogenhet att yttra sig om, och när för övrigt inga bestämmelser härom givits, har man härvidlag inom kommittéerna handlat, såsom man funnit för gott. Av en och annan för bokvården intresserad kommitté har riksdagsbiblioteket ihågkommit,

och biblioteket har med tacksamhet mottagit det överlämnade trycket för sina samlingar.

Något särskilt ingripande i denna angelägenhet har jag icke gärna velat företaga. Jag har hoppats att få den ordnad i sammanhang med frågan om bibliotekets samorganisation med förvaltningen. När emellertid mot slutet av förra året större delen av då existerande kommittéer och sakkunnigkommissioner upplöstes, fann jag det dock nödigt att få saken åtminstone palliativt ordnad.

I skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet den 28 december nämnda år tillät jag mig vördsamt meddela, att jag, med anledning av den utredning rörande riksdagsbibliotekets ställning till den centrala förvaltningen, som blivit mig ålagd, och vilken utredning under loppet av år 1923 syntes komma att föreligga avslutad, ämnade bland annat föreslå, att Kungl. Maj:t täcktes förordna, att till riksdagsbiblioteket måtte överlåtas den litteratur, som på statens bekostnad eller genom myndigheters försorg anskaffas för kungl. kommittéer, utredningskommissioner och enskilda, som arbeta enligt offentligt uppdrag, sedan vederbörande avslutat sitt arbete. Som det emellertid vore i hög grad önskligt, att riksdagsbiblioteket redan då kunde komma i åtnjutande av denna litteratur, särskilt med hänsyn därtill, att ett stort antal kommittéer för tiden vore avsedda att upplösas, finge jag vördsamt hemställa om föranstaltande av åtgärd i berörda syfte.

Den 30 december 1922 förordnade Kungl. Maj:t (sv. författn. saml. nr 601), att kommittélitteraturen skulle, »där icke vederbörande departementschef för särskilt fall annorlunda föreskrev», efter kommittéarbetets avslutande överlämnas till riksdagsbiblioteket. På grund härav har sedan biblioteket från flere upplösta kommittéer fått mottaga deras litterära kvarlåtenskap, varvid dock bör bemärkas, att i några, från boksynpunkt sett ganska väsentliga fall, den nämnda undantagsbestämmelsen blivit tillämpad.

*Behovet
av en
sam-
organisa-
tion.*

Dylika och andra för särskilda fall utfärdade bestämmelser och förordningar kunna emellertid icke leda till målet. De förmå endast att bereda en partiell och tillfällig hjälp i avvaktan på en slutlig helhetsordning. Denna ordning måste vara organisatorisk samt omfatta, såvitt möjligt, centralförvaltningens hela biblioteksväsen. Ledningen för det hela bör vara anförtrodd åt en institution, som bär ansvaret. Denna institution

skall vara det centrala förvaltningsbiblioteket, eller med andra ord: riksdagsbiblioteket skall vara centralen, och med denna central skola vara samorganiserade handbiblioteken hos departement och centrala ämbetsverk i all den utsträckning, som praktiskt låter sig genomföras.

Närmast framträder då den frågan, huru förvaltningen själv, dess verk och myndigheter, ställa sig till en sådan samorganisation över huvud taget.

Betänkandet av 1913 rörande utvidgning av riksdagens bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek och därmed sammanhängande spörsmål remitterades utom till fullmäktige i riksgäldskontoret, som hade att yttra sig om det nya bibliotekets lokalförhållanden, även till riksbibliotekarien.

Centralförvaltningens ställning till en samorganisation.

Ställningen före 1918.

I det avgivna utlåtandet framhåller denne bland annat, att riksdagens bibliotek bland befintliga institutioner företrädesvis bör ifrågakomma att upptaga ett allmänt förvaltningsbiblioteks funktioner. Emot de sakkunnigas förslag riktas den erinran, att de sakkunniga »i övervägande grad synas hava utgått från riksdagsbibliotekets egna behov och dess nuvarande uppgift att betjäna riksdagen — och i dessa avseenden torde visserligen det framlagda förslaget i och för sig böra betraktas såsom både berättigat och ändamålsenligt». »Erkännas måste också», heter det vidare, »att detta förslag bör anses på ett tillfredsställande sätt hava sört för handhavandet av den litteratur, som erfordras för kommittéarbeten och andra liknande utredningar. De egentliga ämbetsverkens biblioteksbehov synes däremot ej i samma mån hava blivit tillgodosett. Någon annan representant för detta behov har ej fått plats i den föreslagna biblioteksstyrelsen än den av Kungl. Maj:t utsedde ordföranden, och i betraktande av behovets mångskiftande beskaffenhet torde denna representation näppe-
ligen kunna vara tillräcklig».

Sedan dessa nu nämnda yttranden från fullmäktige i riksgäldskontoret och riksbibliotekarien till Kungl. Maj:t inkommit, syntes det emellertid lämpligt att över de sakkunnigas förslag höra samtliga de ämbetsmyndigheter, som av detsamma torde komma att beröras; och remitterades förslaget fördenskull till följande verk och myndigheter, nämligen: fängvårdsstyrelsen, arméförvaltningen, chefen för generalstaben, marinförvaltningen, chefen för marinstaben, lotsstyrelsen, generalpoststyrelsen, medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, försäkringsinspektionen, vattenfalls-

styrelsen, socialstyrelsen, kammarkollegium, statskontoret, mynt- och justeringsverket, kommerskollegium, kammarrätten, generaltullstyrelsen, överintendentsämbetet, styrelsen för postsparbanken, bankinspektionen, kontrollstyrelsen, läroverksöverstyrelsen, lantmäteristyrelsen, stuteriöverstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, rikets allmänna kartverk, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och hydrografiska byrån.

Från samtliga dessa verk och myndigheter inkommo utlåtanden i ärendet. Åtskilliga av verken förklarade sig därvid icke hava något att erinra mot de sakkunnigas förslag; så var exempelvis fallet med marinförvaltningen, lotsstyrelsen, mynt- och justeringsverket, kammarrätten, överintendentsämbetet, bankinspektionen och hydrografiska byrån. Andra ämbetsverk, såsom läroverksöverstyrelsen och kommerskollegium, tillkännagåvo i motiverade yttranden sin anslutning till förslaget. En mera reserverad hållning intog däremot fångvårdsstyrelsen ävensom vattenfallsstyrelsen, vilket sistnämnda verk förklarade sig icke vara övertygad om nödvändigheten och lämpligheten av den av de sakkunniga föreslagna anordningen. Åtskilliga myndigheter, såsom exempelvis arméförvaltningen, cheferna för generalstaben och marinstaben ävensom medicinalstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen och stuteriöverstyrelsen ställde sig, utan att göra något uttalande i principfrågan, avvisande mot förslaget i vad detsamma avsåg överflyttning till det nya biblioteket av det egna verkets litteratur. Det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna uttalade sig emellertid, principiellt sett, välvilligt om förslaget eller förklarade sig i alla händelser icke hava något att invända mot detsamma, men framhöllo samtidigt, att det egna verkets bibliotek och samlingar helt eller delvis antingen skapats för verkets eget behov och i sådan egenskap dagligen inom detsamma utnyttjades eller ock vore av den speciella art, att deras ämne icke torde bliva representerat inom ett allmännare förvaltningsbibliotek, varför en överflyttning dit av den hos verket förvarade litteraturen endast i mindre omfattning borde komma i fråga. I dylik riktning uttalade sig bl. a. generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, försäkringsinspektionen, kammarkollegium, statskontoret, styrelsen för postsparbanken, kontrollstyrelsen, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, rikets allmänna kartverk samt centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Det utförligaste yttrandet i den föreliggande frågan avgavs av social-

styrelsen, som — efter anmärkning, att styrelsens eget bibliotek visserligen vore av den beskaffenhet, att någon förflyttning av detsamma icke borde äga rum — framhöll, hurusom för administrationen i dess helhet och ur statens synpunkt i allmänhet upprättandet av ett centralt förvaltningsbibliotek vore ägnat att medföra betydande fördelar. Styrelsen förklarade sig vidare anse den av de sakkunniga föreslagna utvägen att anknyta centralbiblioteket till riksdagens bibliotek lämplig och naturlig. Organiserandet av riksdagens bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek innebure för bibliotekets vidkommande endast en ytterligare fortgång på redan beträdda vägar. Redan nu tillhandaginge nämnda bibliotek förvaltningen i stor utsträckning med erforderlig litteratur.

Däremot fann sig styrelsen icke kunna biträda de sakkunnigas förslag i vad det rörde det utvidgade riksdagsbibliotekets organisation. Enligt berörda förslag skulle biblioteket förvaltas av en styrelse, bestående av tre ledamöter, varav en — ordföranden — skulle förordnas av Kungl. Maj:t och de båda övriga utses av riksdagen, en representant för vardera av dess kamrar, i enlighet med stadgar, som skulle fastställas av riksdagen. Det rena förvaltningsintresset vore sålunda, yttrar socialstyrelsen, utestängt från något inflytande vid dessa stadgars tillkomst, och även under förutsättning, att den av Kungl. Maj:t förordnade ledamoten utsåges med särskild hänsyn till administrativ kompetens, förelåge icke tillräcklig trygghet för att denne skulle med framgång kunna hävda administrationens intressen inom styrelsen. En nödvändig förutsättning för att biblioteket skulle kunna fylla ett centralt förvaltningsbiblioteks funktioner vore enligt socialstyrelsens uppfattning, att förvaltningen tillerkändes ett mera avgörande inflytande i fråga om dess skötsel. I sådant avseende ansåge styrelsen det vara ett villkor, såväl att stadgarna för biblioteket antogos av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, som ock att riksdagen och statsförvaltningen bleve lika representerade i bibliotekets styrelse. Vidare framhöll socialstyrelsen, att de sakkunniga icke vidrört spørgsmålet om ordnande av samarbetet och samverkan mellan det föreslagna centralbiblioteket å ena sidan samt Kungl. Maj:ts kansli och de centrala verken å den andra, frågor, som dock enligt styrelsens åsikt vore av synnerlig vikt.

Slutligen berörde socialstyrelsen frågan angående bestämmanderätten i avseende å handbibliotekens omfattning och framhöll därvid, att då vederbörande verk givetvis självt vore mest kompetent att avgöra, vilken littera-

tur vore erforderlig för de dagliga göromålen, avgörandet angående omfattningen av det egna biblioteket borde läggas i verkets och sålunda icke i styrelsens eller föreståndarens för centralbiblioteket hand.

Vad man i de flesta av dessa yttranden förmärker är en viss oro från de respektive ämbetsmyndigheterna, att med den föreslagna ordningens genomförande bliva berövade sina egna boksamlingar, sina handbibliotek. Och dock är att märka, att man hos många av de här uppräknade verken knappast kan tala om några verkliga handbibliotek, då bokmaterialet oftast ej går utöver det allra nödvändigaste, såsom kalendrar och lagböcker, författningssamlingar, officiell statistik och riksdagstryck. Och hos dem, som äro bättre utrustade, synes den ej heller hava behövt göra sig så märkbart gällande, då i de sakkunnigas förslag eftertryckligt framhålls, att det vid en blivande centralisering i första hand skulle tillses, att handbibliotek funnes vid de olika departementen och verken, eventuellt deras avdelningar eller byråer, och att dessa vore utrustade så, att de kunde fylla de dagligt varande behoven. Vidare påpekades, att centraliseringen över huvud taget icke torde böra beröra de bibliotek och samlingar, som skapats direkt för verkens behov och såsom sådana dagligen utnyttjades eller vore av den speciella art, att deras ämne icke kunde komma att bliva representerat inom ett allmännare förvaltningsbibliotek. Någon överflyttning borde för övrigt ej ske, förrän avgörande härom träffats i samråd mellan chefen för vederbörande verk och centralbibliotekets myndigheter. Härmed borde ju, synes mig, all ovisshet hava varit undanröjd, men man kan också väl förstå, att de hörda myndigheterna ändock ville säga sitt ord och betona det berörda förhållandet för att därmed känna sig på den säkra sidan.

Allt beaktande däremot synes mig den erinran förtjäna, som i första hand framförts av riksbibliotekarien, nämligen den om förvaltningens fåtaliga representantskap i biblioteksstyrelsen och möjligheten av ett därmed följande mindre träget beaktande av förvaltningens mångskiftande biblioteksbehov. Med skärpa framhölls sedermera, såsom vi sett, denna angelägenhet också av socialstyrelsen, som bland annat finner det vara ett villkor för den nya ordningen, såväl att stadgarna för biblioteket antagas av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, som ock att förvaltningen blir likställigt representerad med riksdagen i bibliotekets styrelse.

Berättigad synes mig också socialstyrelsens anmärkning om de sak-

kunnigas förslag vara, att i detsamma icke vidrörts spørsmålet om ordnande av samarbete och samverkan mellan det föreslagna centralbiblioteket å ena sidan samt Kungl. Maj:ts kansli och de centrala verken å den andra. Helt visst hade dock de sakkunniga tänkt sig, såsom också av vissa yttranden i deras betänkande torde kunna utläsas, att detta spørsmål bäst kunde tagas upp i sammanhang med den blivande centraliseringen. Men den erinran står alltid kvar, att i utredningen ingenting bestämt härom sagts, liksom att ej heller någon plan härutinnan framlagts. Det är en brist, som nu måste avhjälpas.

Hur ställer sig då, frågar man, för dagen centralförvaltningen till nu berörda uttalanden och erinringar? *Ställningen för närvarande.*

Under den tid, som gått, sedan riksdagsbiblioteket officiellt öppnades för förvaltningen och därmed började fungera såsom centralt förvaltningsbibliotek, d. v. s. sedan slutet av år 1918, har man haft tillfälle att göra en del rön och erfarenheter av bibliotekets ställning i allmänhet till förvaltningen och således även beträffande nämnda förhållanden.

Man har därvid inom biblioteket fått glädja sig åt, att förvaltningens män i allmänhet uttalat sitt erkännande av att äga full och obehindrad tillgång till bibliotekets alla samlingar, och man har på samma gång med tillfredsställelse kunnat konstatera, huru lånefrekvensen under dessa år gått i ständig och därtill mycket kraftig stegring. Den statistik, som från och med år 1919 härutinnan förts, vittnar kanske bäst härom. Sålunda belöpte sig antalet av under år 1919 till utlåning framtagna volymer — här i ej inberäknade de ur referensbibliotekets rikhaltiga samlingar begagnade — till inalles 6 356. För år 1920 var siffran 9 806, år 1921 12 082 och år 1922 19 235. Volyantalet har sålunda under dessa fyra år mer än tredubblats, och denna kraftiga ökning är väsentligen att tillskriva förvaltningens flitiga bruk av biblioteket.

Ej sällan har man från förvaltningshåll fått höra beklaganden över, att ämbetsverkens egna bokförråd eller handbibliotek ej varit i det skick och den ordning, att de kunnat utnyttjas som sig bort. Detta gäller framför allt de rent administrativa verken. Vid mina bokinspektioner inom förvaltningen har jag, särskilt när det gäller ämbetsverk av nu nämnda slag, ej sällan mötts av det uttalandet, att man nu, sedan riksdagsbiblioteket börjat fungera såsom centralt förvaltningsbibliotek, därifrån förväntade sig råd och hjälp för sina boksamlingars ordnande och katalogi-

serande. Mångenstädes, åtminstone där man över huvud taget har intresse och behov av ett ordnat bokväsen, sticker denna tanke om det egna handbiblioteket fram. Man erkänner och betonar värdet av att äga tillgång till centralens rikhaltiga och systematiskt ordnade samlingar, men man framhåller på samma gång behovet och fördelarna av det egna handbiblioteket, som man sålunda icke anser sig kunna undvara.

Vid de utredande departementsbyråerna och verken, där man flerstädes sammanfört både goda och rätt omfångsrika handbibliotek, på vilkas iordningsställande man nedlagt arbete och kostnad, är, såsom man kan förstå, åsikten om handbibliotekets samhörighet med institutionen självklar och orubblig. Dock medger man, att åtskillig icke alldeles aktuell litteratur bör kunna utsöndras och gå till centralen, och att kostnaden för inköp skulle i vissa fall, såsom t. ex. beträffande allmänna tidskrifter, aktasamlingar och periodica, kunna göras mera fruktbärande och även nedbringas genom en rationell gemensamhetsordning av biblioteksväsendet inom förvaltningen.

I bok- och biblioteksintresserade kretsar inom förvaltningen vidhåller man gärna det ovan berörda uttalandet om förvaltningens likställighet med riksdagen rörande representationen inom riksdagsbibliotekets styrelse. Man finner denna fordran icke blott befogad utan jämväl gänelig, såsom också några av de hörda myndigheterna i sina avgivna yttranden framhållit.

Beträffande slutligen bibliotekets stadgar och därvid särskilt den för boklån gjorda undantagsbestämmelsen om företrädesrätt för riksdagens ledamöter och tjänstemän har under de gångna åren ingen klagan förts från förvaltningen, att med anledning därav någon som helst hinderlig behandling föranletts från bibliotekets låneexpedition.

Organisation.

Det ligger i begreppet »centralt förvaltningsbibliotek», att ett sådant skall i bok- och litteraturavseende vara ett sammanfattande organ för hela den centrala förvaltningen, och att den biblioteksinstitution, som fått i uppdrag att fungera såsom sådant, också skall utöva ledningen av den centrala förvaltningens hela biblioteksväsen.

Härmed träder genast den frågan fram, vad man har att förstå med »den centrala förvaltningen», eller, rättare sagt, i vilken omfattning man i här föreliggande fall lämpligen har att se det nämnda uttrycket.

Den centrala förvaltningens omfattning.

Den centrala förvaltningen inbegriper i all dess utsträckning: Konungens högsta domstol, regeringsrätt och lagråd, Kungl. Maj:ts kansli samt de under departementen hörande centrala verk och myndigheter. Efter vanlig mening torde man emellertid knappast ge begreppet en sådan utsträckning, och i detta fall, när det gäller administrationens bok- och biblioteksväsen, synes det både lämpligt och nödvändigt att hålla sig inom ett något mera begränsat område.

Vid denna begränsning torde undantag i första hand böra göras för de s. k. lärda verken. I främsta linjen står här kungl. biblioteket, som alldeles självfallet bör undantagas. Vidare synes mig, att man ej heller bör medräkna riksarkivet, vars bibliotek huvudsakligen är av historisktvetenskaplig art och med uppgift att tillhandahålla den arkivaliska forskningen inom verket nödig hjälplitteratur. Detsamma gäller även nationalmuseum, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologiskhydrografiska anstalt, som sålunda också böra undantagas. Deras vetenskapliga bokförråd hava föga eller intet att skaffa med förvaltningsangelägenheter i allmänhet. Detta är däremot fallet med biblioteket hos det återstående av de lärda verken, statistiska centralbyrån. Dess bibliotek berör på det intimaste förvaltningens intressen, och än mer, dess bokmaterial är i flere avseenden ganska ensartat med riksdagsbibliotekets. Det är därför så långt ifrån, att statistiska centralbyrån bör stå utanför den planerade samorganisationen, att jag tvärtom håller före, att de båda boksamlingarna, statistiska centralbyråns och riksdagsbibliotekets, skulle, på de områden som äro för dem gemensamma, ha det största gagn av ständig förbindelse och ordnat samarbete. Jag tänker härvid särskilt på samråd beträffande inköp, på ordnande av vissa ensartade serier hos blott det ena eller det andra av de båda biblioteken samt på utväxling av förefintlig duplettlitteratur.

Undantag från samorganisationen.

Av skäl, som nu anförts rörande de lärda verken i allmänhet, håller jag vidare före, att de militära institutionernas boksamlingar icke böra beröras av den ifrågasatta centralisationen. Det gäller härvidlag huvudsakligen biblioteken hos generalstaben och marinstaben med deras sär-egna och från förvaltningslitteraturen i allmänhet så helt avvikande bok-

bestånd. Med dessa bibliotek torde sedan lämpligast böra sammanhållas de mindre betydande bokförråden hos den militära förvaltningens övriga institutioner, såsom t. ex. försvarsdepartementet, kommandoexpeditionerna, armé- och marinförvaltningen. Det ifrågasatta undantagsförhållandet torde sålunda här böra utsträckas att gälla försvarsdepartementet jämte samtliga de under detsamma hörande centrala verk och myndigheter.

Med undantag av nu nämnda myndigheter finner jag, att alla övriga sådana vid den centrala förvaltningen kunna och böra samorganiseras med riksdagsbiblioteket beträffande deras bok- och biblioteksväsen.

Även om det kan synas så, att handbiblioteket hos ett och annat verk har sin speciella uppgift att fylla, och att boksamlingen väsentligen skapats med hänsyn härtill, så lär denna uppgift dock alltid beröra viss eller vissa grenar av förvaltningen, och handbiblioteket således i sin tur komma att lyckligt komplettera det allmännare förvaltningsbiblioteket. Men fränsett detta, vilket för övrigt endast kan göras gällande för ett mycket ringa fåtal bland verken, vågar jag med bestämdhet hålla före, att de ämbetsmyndigheter, som i biblioteksavseende låta sig anslutas till den nya organisationen, hava härpå endast att vinna, intet att förlora.

*Samorga-
nisation-
ens för-
utsätt-
ningar.*

En samorganisation i bibliotekshänseende av riksdagsbiblioteket och den centrala förvaltningens myndigheter utgår från följande förutsättningar.

Riksdagsbiblioteket såsom central skall vara förvaltningens egentliga bokhård, där administrationen, i allmänhet sett, kan få sina väsentligaste litterära krav tillgodosedda. Men därjämte skola finnas vid de olika departementen och verken, eventuellt deras avdelningar eller byråer, goda handbibliotek för det stundliga och dagliga behovet. Med detta behov är att förstå icke blott kalendrar, författningssamlingar, riksdagstryck och diverse handböcker till hjälp för expeditionen utan även nödigt material för påvilande utredningsarbete. En var bör ha sin litterära armatur, sitt handbibliotek, i det skick och den omfattning, som kan finnas behövt.

Det är själv sagt, att fordringarna i detta avseende ställa sig mycket olika inom de skilda departementen och verken, från de rent administrativa expeditionerna till de utredande myndigheterna, och att handbiblioteken därför skola komma att te sig väsentligt olika både kvantitativt

och kvalitativt sett. Men det förhållandet, att ett handbibliotek är litet eller stort, spelar ingen väsentlig roll för dess samhörighet med centralen. Ordningen är i ena eller andra fallet densamma.

Samorganisationen synes mig kunna utformas efter följande linjer.

Organisationsplan.

Riksdagsbibliotekets styrelse är i yttersta hand ansvarig för bokvården inom de skilda departementen och verken.

Vid varje handbibliotek utövas överinseende och inspektion genom centralen; den närmaste tillsynen och det dagliga arbetet handhavas av en vid respektive departement, verk eller ämbetsmyndighet anställd tjänsteman.

Denne tjänsteman, som allt efter föreliggande behov kan anställas för flere verk gemensamt, antages av vederbörande verks myndighet efter samråd med riksdagsbibliotekets överbibliotekarie. Honom tillkommer att vid handbiblioteket utföra det arbete, som för vården av detsamma erfordras. Hit hör i främsta rummet att hålla allt i ordnat skick, att mottaga och journalisera inkommande litteraturalster, att katalogisera, låta binda och inordna i handbibliotekets bokförråd de för detsamma avsedda förvärven samt att tillhandahålla vederbörande handbibliotekets samlingar.

För övrigt bör allt inom verket, som hör samman med dess bokväsen, såsom bytesförhållanden, mottagande av varjehanda inkommande tryckalster eller distribuering av sådana överlätas på biblioteksfunktionären.

Beslutanderätten om inköp må tillkomma vederbörande verks myndighet och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket gemensamt. Dock må mindre inköp och särskilt sådana, som ej tåla uppskov, kunna företagas av vederbörande verks- eller avdelningschef ensam.

Kostnaden för handbibliotekens bokanskaffning och bokvård bestrides såsom hittills genom vederbörande verks expensmedel.

Angående den ståndpunkt och ställning, som är att taga till den av de sakkunniga från 1913 gjorda och härövan (sid. 17 o. f.) refererade hemställan om överlåtelse till riksdagsbiblioteket från departement och verk av viss litteratur, torde härutinnan följande böra bemärkas.

Överlåtelsen avser förvaltningens boksamlingar i den mån de icke anses böra i handbiblioteken inordnas, vidare det till chefen för kungl.

Ställningstagande till sakkunnigas av 1913 gjorda hemställan.

justitiedepartementet från tryckerierna avlämnade s. k. fjärde exemplaret av svenskt tryck, kommittéers och utredningskommissioners litteratur, behövligen exemplar av allt officiellt och statsunderstött tryck samt slutligen övriga till Kungl. Maj:ts kansli och centrala ämbetsverk inkommande litteraturalster.

Bland dessa nu nämnda litteraturförråd har man för närvarande att alldeles bortse från det s. k. fjärde exemplaret av det svenska årstrycket. Särskild bestämmelse har, såsom ovan (sid. 25 o. f.) omförmäls, redan träffats angående detsamma.

Vidare är överlåtelse till biblioteket av det officiella och statsunderstödda trycket redan i viss mån medgiven, och återstår sålunda i denna angelägenhet endast ett slutgiltigt formellt ordnande.

De övriga punkterna åter i de sakkunnigas hemställan torde något närmare böra beröras, om också ställningen härvidlag får, av vad ovan är anför, anses vara i viss mån klarlagd.

Mångenstädes i departementens och verkens lokaler hava sedan gamla tider hopats böcker, vilka nu ligga där såsom endast döda samlingar. Bland dessa måste röjas opp. Det måste undersökas, vad som härav kan vara till bruk och gagn för det egna verket eller möjligen för andra verk, och därefter vad som kan befinnas lämpligt att överflytta till centralens samlingar. Efter verkställd undersökning bör avgörandet i varje fall träffas av vederbörande verks myndighet och centralbibliotekets överbibliotekarie gemensamt. Härigenom förebygges såväl all anhopning vid verken av diverse, oftast helt onödigt litteratur, som också den av socialstyrelsen uttalade farhågan för, att avgörandet angående omfattningen av verkens handbibliotek skulle komma att läggas i styrelsens eller föreståndarens för centralbiblioteket hand.

På enahanda sätt ställer det sig med »övriga inkommande litteraturalster», d. v. s. förvärv över huvud taget. Samma urskiljning och bestämmelse för fördelning bör göras gällande även beträffande dem.

Vad slutligen beträffar den för kommittéers och utredningskommissioners räkning införskaffade litteraturen, synes mig, att ett ordnat förhållande härutinnan kan ernås på följande sätt. De utländska litteraturalster, som genom utrikesdepartementets förmedling införskaffas, böra av den vid departementets handbibliotek anställde tjänstemannen i vanlig ordning journaliseras för att sedan med åtföljande förteckning överlämnas

till vederbörande kommitté. Av förteckningen kan, om så finnes behöfligt, ett duplikat samtidigt tillställas centralbiblioteket. Denna litteratur bör sedan, liksom all övrig sådan, som för kommittébehov genom köp eller annorledes på det allmännas bekostnad anskaffats, och som ej av en eller annan anledning under kommittéarbetets gång förbrukats, efter arbetets avslutande överlåtas till centralbiblioteket, genom vilket densamma sedermera bäst lär kunna tillhandahållas vid vederbörande frågor och utredningars bearbetande och handläggning inom förvaltningen liksom även vid deras slutliga behandling i riksdagen.

För ernående av en ständig och tillförlitlig översikt såväl vid centralbiblioteket som de skilda handbiblioteken av förvaltningens bokförråd må genom centralbibliotekets försorg upprättas en hela förvaltningen, om möjligt, omfattande gemensamhetskatalog, en centralkatalog.

Central-katalog.

De för dess redigering avsedda uppgifterna tillhandahållas centralbiblioteket av handbiblioteken på sådant sätt, att vid den inkommande litteraturens behandling vid respektive handbibliotek samtidigt med katalogbladens avfattande en duplicering verkställs av nämnda blad, vilka duplettblad sedan överlåtas till centralbiblioteket. Genom ett omedelbart inordnande av dessa blad i centralkatalogen kan denna sålunda ständigt hållas »up to date». Huruvida denna katalog sedan bör upptaga förvaltningens hela bokbestånd eller försöksvis till en början endast accessionerna av utländska tryckalster, och huruvida den bör redigeras såsom ett enhetligt verk eller snarare fördelas med hänsyn till skilda discipliner, samt på vad sätt och i vilken utsträckning den bör mångfaldigas, äro spörsmål, som först låta sig i detalj utredas och slutgiltigt avgöras, sedan en fullständig uppröjning inom förvaltningens bokväsen blivit verkställd, och man sålunda lättare än nu kan överblicka det hela.

Det återstår att undersöka, vilken inverkan realiserandet av här framlagda plan kan tänkas hava på riksdagsbibliotekets nuvarande organisation.

Förändringar i riksdagsbibliotekets nuvarande organisation.

Förvaltningens krav på större inflytande från dess sida på bibliotekets främsta ledning, dess styrelse, synes mig avgjort böra tillgodoses. Förvaltningen bör i detta avseende likställas med riksdagen och Kungl. Maj:t alltså utse tvänne ledamöter, däribland såsom hittills styrelsens ordförande. För att undvika det jämna ledamotsantal av fyra, som här-

igenom skulle uppstå, bör överbibliotekarien, som för närvarande endast har reservations- men icke beslutanderätt inom styrelsen, upptagas såsom självskriven ledamot av densamma. Hans sakkunskap i bibliotekets skötsel, dess ärenden och angelägenheter liksom även förekomsten av ett sådant bruk inom andra jämförliga institutioner torde till fyllest motivera en sådan åtgärd. Den av Kungl. Maj:t utsedda nya ledamoten bör åtnjuta ett årligt arvode av enahanda belopp, 500 kronor, som för närvarande utgår till en och var av styrelsens ledamöter.

Vad åter angår socialstyrelsens gjorda erinran om, att riksdagsbibliotekets stadgar borde fastställas, ej såsom nu av riksdagen ensamt, utan av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, synes mig, att någon ändring i den riktningen med hänsyn till kommande stadganden ej behöver vidtagas. Initiativ och förslag till ändringar torde i allmänhet utgå från och i varje fall prövas av styrelsen, inom vilken förvaltningen, enligt den sammansättning som nu avses, kommer att vara med riksdagen likställigt representerad.

Det arbete, som enligt den framlagda planen kommer att påvila riksdagsbiblioteket i ledning och övervakande av bokvården inom hela förvaltningen, nödvändiggör en viss tillökning av dess nuvarande arbetskrafter. Dessa förmå endast att med yttersta svårighet fylla de krav, som för närvarande äro dem ålagda, vartill dessutom kommer, att många och viktiga uppgifter för riksdagsbiblioteket, om vilka ej här kan ordas, vänta att bli tillgodosedda.

Överbibliotekarien behöver för att kunna övervaka det nya arbetet inom förvaltningen hava tillgång till en person, som kan helt ägna sig åt detsamma. Det lider intet tvivel om, att dennes tid och arbetskraft härigenom blir i fullaste mått upptagen. Särskilt torde till en början vid organisationens planerande och genomförande arbetsbördan bli mer än tyngande. Den man, åt vilken arbetet kommer att anförtros, och som härutinnan får en både viktig och synnerligen grannliga uppgift att fylla, bör vara i besittning av vetenskaplig kompetens och ådagalagd biblioteksteknisk utbildning. Åt honom synes mig sålunda böra tillmätas karaktär och ställning såsom förste bibliotekarie, detta så mycket mer som tvänne av föreståndarna för handbiblioteken inom förvaltningen redan för närvarande intaga en sådan ställning.

Under förutsättning att berörda förslag vinna bifall nödvändiggöras därmed vissa, väsentligen formella ändringar av bibliotekets stadgar under

§§ 1, 4, 5, 17, 18 och 22, som beröra bibliotekets omfattning, styrelsens sammansättning, överbibliotekariens befogenhet och bibliotekariernas åligganden m. m. Förslag härutinnan, vilka icke torde kräva någon särskild motivering utöver vad ovan anförts, föreligga härnedan.

Samorganisationens fördelar.

Vad blir då, frågar man till sist, det väsentliga resultatet av en samorganisation i enlighet med här framlagda plan?

Först och sist vinnes en enhetlig och organisk ordning inom förvaltningens hela bok- och biblioteksväsen, genom vilken ordning ett samarbete kan tagas upp för att sedan mer och mer utvecklas och fullständigas. En myndighet ställes såsom ansvarig för det hela, ett verkligt samband knytes mellan centralen och de många skilda handbiblioteken med därav följande fördelar å båda sidor.

Vad förvaltningen beträffar framstår såsom den förnämsta bland dessa fördelar ett för varje ämbetsverk eller myndighet ordnat handbibliotek med ett bokmaterial, som genom ständig tillsyn och granskning kan hållas i sådant skick, att det i väsentlig grad tillgodoser administrationens dagliga behov. Därtill kommer, att varje ämbetsverk genom vårdaren av sitt handbibliotek, vilken kommer att stå i ständig förbindelse och samarbete med centralbiblioteket, har den icke oväsentliga möjligheten att få bibliografiska och därmed sammanhängande undersökningar utförda. För verkens utredningsarbete i allmänhet bör det också vara av betydelse, att det här genom samorganisationen avsedda förhållandet till centralbiblioteket med dess fackordnade bokmaterial och bibliografiska hjälpmedel göres allt fastare och intimare.

Riksdagsbiblioteket räknar bland sina fördelar tillgång till och förvärv av en litteratur, som för dess åligganden såsom förvaltningsbibliotek måste anses vara av synnerlig vikt. Den ständiga och nära förbindelse, som biblioteket i sin nya ställning kommer att anknyta till förvaltningen i dess helhet, lär också för detsamma i dess arbete och utveckling bli till ett gagn, som icke torde böra förbises eller underskattas.

För båda parterna, med särskild hänsyn därvid fästad på utredningsarbetet och den vetenskapliga forskningen, beredas och tillhandahållas översikter och uppgifter över förvaltningens hela bokförråd, vilka bibliografiska hjälpmedel sedan kunna, dagligen och stundligen samt snabbt

och säkert, kompletteras genom muntliga upplysningar i centralbibliotekets expedition och av handbibliotekens vårdare. Härigenom öppnas möjlighet till en betydelsefull litterär kommunikation, en kommunikation ej blott centralen och handbiblioteken emellan utan även mellan handbiblioteken inbördes.

Detta åter kommer att ha sin gagneliga inverkan på inköpsförhållandena, inom vilka ett rationellare förfarande å förvaltningshåll, än hittills förekommit, bör kunna vidtagas.

Man bör först och främst känna förpliktelse till större noggrannhet och urskiljning vid bokutvalet, när man vet, att inköpen förrättas under viss kontroll, och att de förvärvade bokalstren därtill komma att betraktas och behandlas såsom allmänna accessioner. När man vidare vet eller i varje fall med lätthet kan erhålla kännedom om, att de och de av de önskade eller mången gång endast tillfälligt behövliga bokverken finnas att tillgå där och där, bör man kunna undvika eller åtminstone i hög grad inskränka de nu så vanliga mångfaldighetsköpen av samma litteraturalster.

Denna ekonomiska sida kan och bör för övrigt i och med den nya ordningen tagas under allvarlig granskning beträffande ej mindre centralen än även handbiblioteken. Den enhetliga ledningen bör pröva, i vilken utsträckning en inskränkning lämpligen kan ske av flerfaldiga exemplar beträffande såväl enskilda bokverk som framför allt dyrbara skrift- och aktaserier.

Även beträffande bindningskostnaderna bör ett enhetligt tillvägagående över hela linjen med möjlighet av förbilligande ackordsavtal och dylikt kunna åstadkomma icke obetydliga besparingar, utan att därför nödig soliditet och önskvärd utstyrsel på något sätt behöva äventyras.

Alltså: samorganisationen leder fram till reda och ordning, till ett tillvaratagande och helt utnyttjande av den spridda litteraturen, till förbindelse och samarbete mellan i grunden samhöriga institutioner, till möjlighet av en översikt över förvaltningens hela bokmaterial, till ett bättre, men ändock sparsammare förfarande rörande boksamlingarnas förkovran, med ett ord — till ett förvaltningens verkliga biblioteksväsen.

Sammanfattning.

I enlighet med statsmakternas beslut år 1918 angående utvidgning av riksdagens bibliotek till centralt förvaltningsbibliotek omorganiserades biblioteket och inrättades för sin nya verksamhet. Det öppnades omedelbart för förvaltningen och har sedan i görligaste mån satts i stånd att såväl i yttre som inre avseende kunna tillgodose de besökandes och lånesökandes rimligaste krav. Men om också biblioteket därmed börjat fungera såsom centralt förvaltningsbibliotek, återstå likväl viktiga frågor att på administrativ väg lösa, varigenom bibliotekets ställning till den centrala förvaltningen och dess bokväsen kan närmare ordnas.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 april 1921 gjorde bibliotekets styrelse anmälan härom allt under hänvisning till bibliotekssakkunnigas av 1913 gjorda hemställan och chefens för finansdepartementet yttrande till statsrådsprotokollet med anledning av proposition i berörda ärende till 1918 års lagtima riksdag. Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t överbibliotekarien att verkställa utredning i ärendet och att på grundvalen av densamma framlägga plan till det helas ordnande.

Utredningen har givit vid handen, att förhållandena vid centralförvaltningens bok- och biblioteksväsen äro i stort sett desamma nu som 1913, av vilka förhållanden sakkunniga då i sitt betänkande lämnade en allt annat än ljus bild. De förbättringar, som sedan här och där försökts, och de bestämmelser, som i några särskilda fall träffats, hava icke lett till avsett mål, än mindre till en önskvärd helhetsordning.

En sådan ordning, vilken bör omfatta, såvitt möjligt, hela centralförvaltningens biblioteksväsen, måste vila på organisatorisk grund. Ledning och ansvar böra vara anförtrordade en institution. Denna institution skall vara det centrala förvaltningsbiblioteket, eller med andra ord: riksdagsbiblioteket skall vara centralen, och med denna central skola i bok- och biblioteksavseende vara samorganiserade centralförvaltningens verk och myndigheter i all den utsträckning, som praktiskt låter sig genomföras.

Förutsättningarna för en dylik samorganisation äro, att riksdagsbiblioteket såsom central är förvaltningens egentliga bokhård, där administrationen, i allmänhet sett, kan få sina väsentligaste litterära krav tillgodosedda, och att vid de olika departementen, myndigheterna och verken, eventuellt deras avdelningar eller byråer, finnas goda handbibliotek för det dagliga och stundliga behovet.

Samorganisationen avser samverkan och samarbete mellan centralen och handbiblioteken. Högsta ledningen härvidlag bör tillkomma riksdagsbibliotekets styrelse. Överinseende och inspektion vid handbiblioteken må utövas genom riksdagsbiblioteket, den närmaste tillsynen och det dagliga arbetet vid varje handbibliotek handhavas av en vid respektive departement, verk eller ämbetsmyndighet anställd tjänsteman. Denne tjänsteman, som jämte vården av handbiblioteket också bör svara för verkets övriga bokangelägenheter, såsom bytesförbindelser och distribueringen av utgående tryckalster, antages av vederbörande verks myndighet efter samråd med riksdagsbibliotekets överbibliotekarie.

Inköp för handbibliotekens räkning må bestämmas av vederbörande verks myndighet och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket gemensamt. Dock må mindre inköp och särskilt sådana, som ej tåla uppskov, kunna företagas av vederbörande verks- eller avdelningschef ensam.

Till riksdagsbiblioteket såsom förvaltningens bokcentral må överlåtas all den vid centralförvaltningens verk och myndigheter befintliga eller inkommande litteratur, i den mån densamma icke anses böra förvaras och ordnas hos respektive verk och myndighet såsom handbibliotek, vidare den för kungl. kommittéer och utredningskommissioner m. m. införskaffade litteraturen, sedan vederbörande avslutat sitt arbete, samt behövlige exemplar av allt officiellt och statsunderstött tryck.

Till översikt av och kännedom om förvaltningens bokförråd må genom centralbibliotekets försorg upprättas en hela förvaltningen, om möjligt, omfattande gemensamhetskatalog, en centralkatalog.

Realiserandet av den framlagda planen medför vissa förändringar i riksdagsbibliotekets nuvarande organisation. Förvaltningens uttalade och, såsom det vill synas, fullt berättigade krav på ökad representation i bibliotekets styrelse bör tillgodoses på sådant sätt, att det stadgas därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen må var för sig utse ett lika antal ledamöter. Det förökade arbete, som den föreslagna samorganisationen kommer att tillföra riksdagsbiblioteket nödvändiggör en utökning av dess arbetskrafter.

Behovet synes kunna tillgodoses med en tjänstinnehavare av förste bibliotekaries karaktär och ställning.

De mest påtagliga fördelarna av en samorganisation äro: reda och ordning inom centralförvaltningens bok- och biblioteksväsen, de nu strödda bokförrådens tillvaratagande och utnyttjande, översikt över centralförvaltningens hela bokmaterial samt ett bättre och sparsammare förfarande rörande inköp och boksamlingarnas allmänna förkovran.

Below are some of the most important
features of the new edition
The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

The new edition of the book is
of the same size as the old one
but contains more material
and is more up to date
than the old one.

FÖRSLAG

FORSTEN

Hemställan.

Under åberopande av här framlagda utredning får jag föreslå,

a) att Kungl. Maj:t tacktes förordna i enlighet med här nedan bifogade förslag till kungl. kungörelse med bestämmelser angående riksdagsbibliotekets och centralförvaltningens samorganisation i bok- och biblioteksavseende;

b) att Kungl. Maj:t tacktes hos riksdagen göra framställning om, att riksdagen ville

dels låta å riksdagsbibliotekets avlöningsstat uppföra såväl ett arvode å 500 kronor till en fjärde styrelseledamot *som ock* avlöning för en ny förste bibliotekarietjänst i lönegraden A 15;

dels antaga här nedan bifogade förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 4, 5, 17, 18 och 22 i Stadgar för riksdagsbiblioteket.

Förslag

till

Kungl. Maj:ts kungörelse med bestämmelser angående riksdagsbibliotekets och den centrala statsförvaltningens samorganisation i bok- och biblioteksavseende.

Vi Gustaf, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi funnit gott förordna som följer:

§ 1.

Med riksdagsbiblioteket skola i bok- och biblioteksavseende vara samorganiserade följande ämbetsverk: Konungens högsta domstol, regeringsrätt och lagråd, Kungl. Maj:ts kansli samt de under departementen hörande centrala verk och myndigheter, beträffande vilka Kungl. Maj:t förordnat, att samorganisation skall komma till stånd (*centralförvaltningen*).

Samorganisationen skall bestå i samverkan och samarbete mellan riksdagsbiblioteket såsom centralt förvaltningsbibliotek och vid centralförvaltningen bildade handbibliotek.

§ 2.

Då beträffande visst ämbetsverk samorganisation med riksdagsbiblioteket skall komma till stånd, skall för sådant ändamål från ämbetsverket till riksdagsbiblioteket överlämnas det hos ämbetsverket befintliga bokförråd, i den mån detsamma icke i den ordning nedan föreskrives prövas skola såsom handbibliotek kvarbliva hos ämbetsverket.

Med alla till ämbetsverket sedermera på annat sätt än genom köp inkommande böcker och andra tryckalster skall efter prövning i enahanda ordning så förfaras som nyss sagts.

§ 3.

Högsta ledningen av den centrala förvaltningens bok- och biblioteksväsen tillkommer riksdagsbibliotekets styrelse.

Överinseende över och inspektion vid handbiblioteken i de med riksdagsbiblioteket samorganiserade ämbetsverken utövas, enligt de för riksdagsbiblioteket gällande stadgar, av den vid biblioteket anställda personal.

Den närmaste tillsynen över och det dagliga arbetet vid varje handbibliotek handhas av en till vårdare av handbiblioteket förordnad tjänsteman.

§ 4.

Handbibliotekets vårdare antages av vederbörande ämbetsverks chef efter samråd med överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket.

Handbibliotekets vårdare åligger att, i enlighet med de närmare föreskrifter, som av överbibliotekarien efter samråd med ämbetsverkets chef kunna utfärdas:

- a) mottaga och journalisera samtliga till ämbetsverket inkommande litteraturalster;
- b) hålla handbiblioteket i ordnat skick;
- c) mottaga, katalogisera, låta binda och inordna i handbibliotekets bokförråd de för detsamma avsedda förvärven;
- d) tillhandahålla vederbörande handbibliotekets samlingar;
- e) omhändervärd ämbetsverkets litterära bytesangelägenheter ävensom distribueringen av dess tryckalster; samt
- f) i övrigt verkställa det arbete, som för vården av handbiblioteket erfordras.

§ 5.

Inköp för visst handbiblioteks behov bestämmas av ämbetsverkets chef och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket gemensamt. Inköp, som äro av mindre betydelse, eller som ej tåla uppskov, äger vederbörande verks- eller avdelningschef ensam företaga.

§ 6.

Till riksdagsbiblioteket såsom förvaltningens bokcentral skola, förutom de i § 2 avsedda tryckalster, överlämnas:

1:o) de för kommitté, kommission eller sakkunnig, som för utredning av viss fråga av Kungl. Maj:t förordnats eller jämlikt Kungl. Maj:ts be-
myndigande av departementschef eller myndighet tillkallats (*kommitté*), på statens bekostnad eller genom myndighets försorg anskaffade böcker och andra tryckalster; hörande den, som vid tiden för avslutandet av kommitténs verksamhet har ifrågasatt tryckalster i sin vård, ofördröjligen efter arbetets avslutande överlämna desamma till riksdagsbiblioteket; samt

2:o) erforderliga exemplar av allt officiellt eller med understöd av stats-

medel utgivet tryck; åliggande det myndighet, som föranstaltat om visst tryck, att omedelbart efter utgivandet överlämna erforderliga exemplar av detsamma till riksdagsbiblioteket.

§ 7.

Prövningsrätten beträffande den omfattning, i vilken de hos visst ämbetsverk vid samorganisationens inrättande befintliga eller senare dit inkommande böcker och andra tryckalster skola hos ämbetsverket kvarbliva såsom handbibliotek, tillkommer ämbetsverkets chef och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket gemensamt.

§ 8.

I händelse av meningsskiljaktighet mellan visst ämbetsverks chef och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket rörande fråga, som jämlikt § 5 eller 7 tillhör deras gemensamma prövning, tillkommer avgörandet vederbörande departementschef.

§ 9.

Beträffande ämbetsverk, där särskild chef ej finnes, utövas de uppgifter, som enligt denna kungörelse tillkomma ämbetsverks chef, av ledamot, vilken av ämbetsverket därtill utsetts.

§ 10.

De med vården av varje handbibliotek förenade kostnaderna bestridas av vederbörande ämbetsverk.

Denna kungörelse träder i kraft den . . . , från och med vilken dag kungörelsen av den 30 december 1922 (nr 601) angående överlämnande till riksdagsbiblioteket av vissa tryckalster från kommittéer skola upphöra att gälla.

Det alla, som vederbör, hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den etc.

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 1, 4, 5, 17, 18 och 22 i Stadgar för riksdagsbiblioteket.

§ 1.

Riksdagsbiblioteket omfattar... avsedda lägenheter.

Till riksdagsbiblioteket äro därjämte anslutna de boksamlingar, vilka såsom handbibliotek förvaras hos Konungens högsta domstol, regeringsrätt och lagråd, Kungl. Maj:ts kansli samt de under departementen hörande centrala verk och myndigheter, beträffande vilka Kungl. Maj:t förordnar, att samorganisation skall komma till stånd.

§ 4.

Styrelsen består av fem ledamöter, nämligen:

en ordförande och en ledamot, båda förordnade av Kungl. Maj:t för den tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes,

två ledamöter, utsedda av riksdagen, samt
överbibliotekarien såsom självskriven ledamot.

De av riksdagen utsedda ledamöterna väljas, en bland första kammarens och en bland andra kammarens ledamöter, för en tid av fyra år genom de riksdagens valmän, vilka hava att verkställa val av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret. Avgår sådan ledamot, innan tiden för hans uppdrag är ute, väljes ny ledamot för den tid, som för den avgångne återstår.

För var och en av styrelsens icke självskrivna ledamöter utses på samma sätt en suppleant.

§ 5.

Styrelsen sammanträder så ofta ärendena det fordra.

Vid varje sammanträde skola minst tre ledamöter vara tillstädes. Ordföranden tillkommer avgörande röst, därest i frågor, som komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika.

Vid varje sammanträde föres av överbibliotekarien protokoll, vars riktighet granskas och bestyrkes på sätt, som styrelsen finner lämpligt.

I bibliotekets ärenden är överbibliotekarien föredragande inför styrelsen.

Vid riksdags början har styrelsen att till bankoutskottet avlämna till riksdagen ställd berättelse över bibliotekets förvaltning.

§ 17.

Överbibliotekarien ... verkställa dess beslut;

e) att redovisa för bibliotekets anslag och övriga medel; samt

f) att fullgöra de åligganden, som av Kungl. Maj:t föreskrives beträffande riksdagsbibliotekets och den centrala statsförvaltningens samorganisation i bok- och biblioteksavseende.

§ 18.

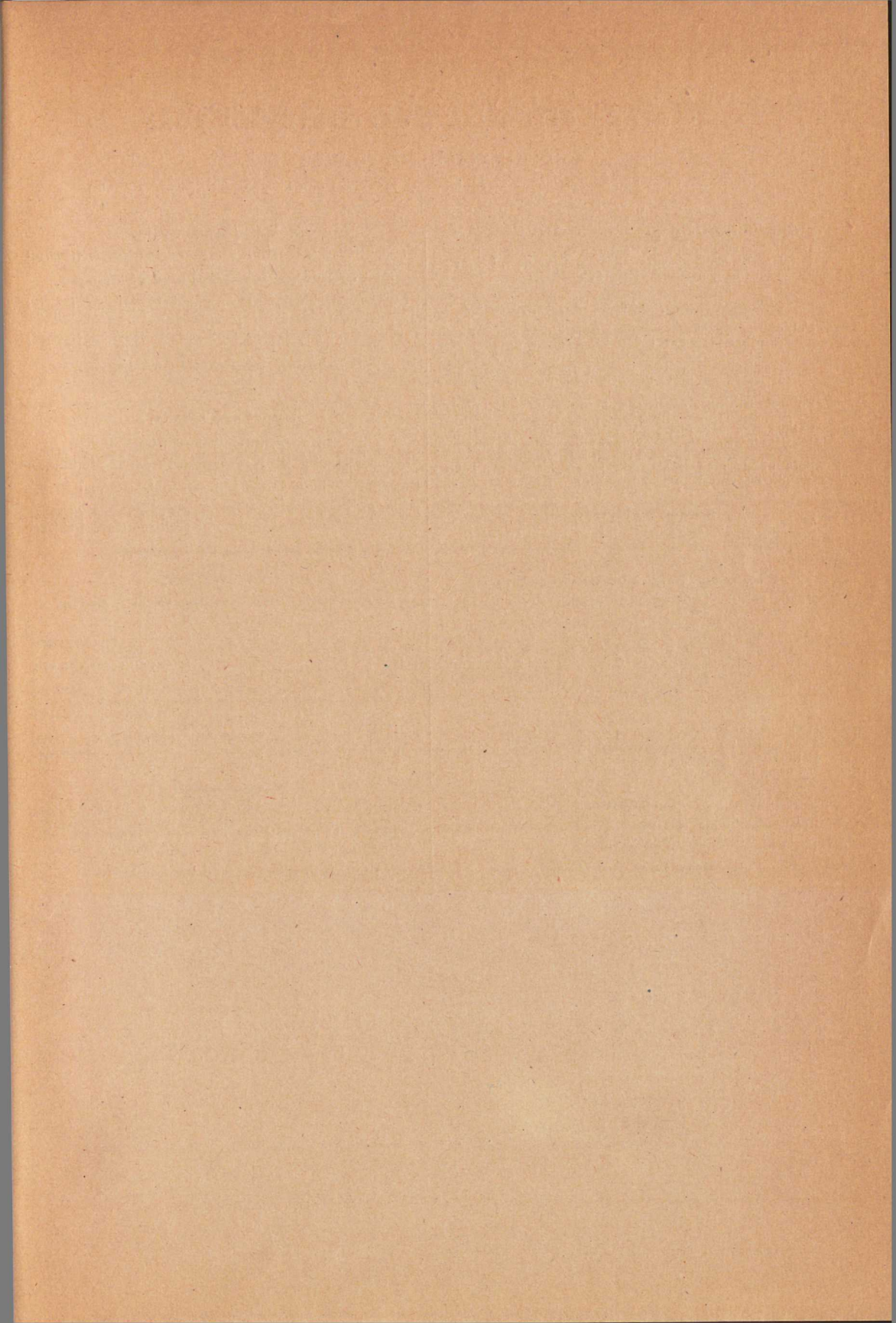
Bibliotekarierna skola, under överbibliotekariens inseende, hava närmaste tillsyn och vård, en över expeditionen med därtill hörande åligganden, en över katalogiseringsarbetet och en över de hos Konungens högsta domstol, regeringsrätt och lagråd, Kungl. Maj:ts kansli samt centrala verk och myndigheter befintliga boksamlingar, som äro till riksdagsbiblioteket anslutna; varjämte samtliga i mån av tid deltaga i övriga inom biblioteket förekommande göromål.

§ 22.

Den överbibliotekarien ... hava skett.

Fördelningen ... överbibliotekarien.

Då överbibliotekarien åtnjuter semester, eller när han eljest under tid, som ej överstiger femton dagar, är hindrad att tjänstgöra, företrädes han, där ej styrelsen annorlunda bestämmer, av den till tjänsteåldern äldste bland de i tjänst varande förste bibliotekarierna.

Statens offentliga utredningar 1923

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Utredning rör. städernas domstolsväsen. [1923:6]
Förslag till strafflag, allmänna delen, samt till lag ang. villkorlig frigivning. [1923:9]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Folkomröstningskommitténs utredningar. 3. Folkomröstningsinstitutet i den schweiziska demokratien. [1923:10] 4. Folkomröstningsinstitutet i Nordamerikas förenta stater. [1923:8] 5. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [1923:20]
Folkomröstningskommitténs betänkande ang. decisiv folkomröstning. [1923:19]
Betänkande och förslag i fråga om kvinnors tillträde till statstjänster. 3. Kvinnas behörighet att innehåva prästerlig och annan kyrklig tjänst. [1923:22]
Betänkande med förslag till lönereglering för befattningshavare i domsagorna m. m. [1923:27]

Kommunalförvaltning.

Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande. 4. [1923:18]

Statens och kommunernas finansväsen.

Magistraternas befriande från ansvar för kronouppbörd m. m. [1923:1]
Tull- och traktatkommitténs utredningar och betänkanden. 18. Den svenska mekaniska verkstadsindustriens utveckling intill krigsutbrottet. [1923:31] 19. Sveriges bryggeriindustri. [1923:32] 20. Garveriindustriens produktionsförhållanden. [1923:33] 21. Kvalitetsfrågan hos det svenska vetet. [1923:34]

Politi.

Förslag till lag om lösdriwares behandling. [1923:2]
Betänkande med förslag till förordning ang. tillverkning av brännvin m. m. [1923:28]

Socialpolitik.

Betänkande jämte förslag till lag om driftsnämnder. Del 1. [1923:29] Del 2. [1923:30]

Hälsö- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

K. Elektrifieringskommitténs meddelanden. 6. [1923:24]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Spannmålsmarknadssakkunnigas betänkande. [1923:3]
Betänkande ang. det ecklesiastika arrendeväsendet. [1923:12]
Inventering av odlingsjord längs Inlandsbanan. [1923:25]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Statens ställning till järnvägarna i främmande länder. [1923:7]
Utredning rörande Strömsholms kanal. [1923:11]
Vägkommissionens betänkanden. 4. [1923:13]
Förslag till avtal rör. Stockholms bangårdsfråga. [1923:14]
Betänkande ang. Stockholms förortsbanefråga. [1923:21]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. [1923:4]
Skolkommissionens betänkanden. 5. Organisatoriska och ekonomiska utredningar. [1923:5]
Förslag till ändringar i jordfästningslagen m. m. [1923:23]
1921 års pensionskommittés betänkande 2 ang. beredande av förbättrad pensionering från prästerskapets änke- och pupillkassa m. m. [1923:26]
Samorganisation av riksdagsbiblioteket och den centrala statsförvaltningen i bok- och biblioteksavseende. [1923:35]

Försvarsväsen.

Försvarsrevisionens betänkande. 3. Del 1. Inledande avdelning, lantförsvaret. [1923:15] Del 2. Sjöförsvaret, sammanfattning av revisionens förslag, särskilda ytt- randen. [1923:16] Del 3. Bilagor. [1923:17]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.